

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT
A GRAFIKAI IPAR-
ÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐK:
TANAY JÓZSEF
NOVÁK GÁSZGÓ
✂ MDCCLCVII ✂
OKTÓBER HAVA
XVII. ÉVFOLYAM
✂ X-İK SZÁM ✂

1882 1907

KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKEGYESÜLETE
TEMESVÁR.

MEGHIVÓ

AZ 1907. ÉVI OKTÓBER HÓ 6-ÁN (VASÁR-
NAP) A GYÁRVÁROSI „FEKETE MEDVE”
VENDÉGLŐ I. EMELETI HELYSÉGEBEN

BAUER ADOLF

SZAKTÁRS

25 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL REN-
DEZENDŐ

TÁRSAS ÖSSZEJÖVETELRE.

A RENDEZŐSÉG.

KEZDETE ESTI 6 ÓRAKOR.

25

25

Terv, szedés és metszés:
WEINTRAUB ÁRMİN, művezető
Nyomás: BEREY F. ISTVÁN.

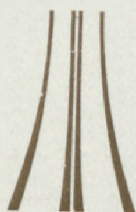
Délmagyarországi könyvnyomda
Temesvár.

TELEFON 84.

Szeged, a postabélyeg kelte.

DUGONICS-NYOMDA
RÉSZV.-TÁRSASÁG
SZEGED, Kálvária-u.

Nagyrabecsült címének
szíves figyelmébe bátorko-
dunk ajánlani modern berendezésű

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÜNKET

annyival is inkább, mivel arról értesül-
tünk, hogy igen nagy szükséglete van
nyomtatványtermékekben. Könyvnyomdai műintézetünk első-
rangú szakérőkkal, valamint a mai kor
minden igényeinek megfelelő anyag- és
gépekkel lévén felszerelve, előre is bizto-
síthatjuk versenyképes árszabásunkról,
kifogástalan és műizléssel előállított
nyomtatvány-szállításról, valamint a
gyors és pontos kiszolgálásról. Midőn t. címet tisztelettel kérjük, adott
alkalommal nagyrabecsült támogatásá-
ban részesíteni, vagyunk ennek vártában

kitűnő tisztelettel

DUGONICS-NYOMDA
RÉSZV.-TÁRSASÁG.

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA

BUDAPEST V

Tükör utca 4

Telefon 37-58.

ARANY

FESTÉKEK

Ezen **FESTÉKEK** készen dörzsölt állapotban jönnek forgalomba, úgy, hogy az eddigi bronzirozás szükségtelené válik.

- Ha a festék nyomás alatt túlerőssé válna, néhány csöpp terpentinnel higitandó.
- A festék igen gyengén feladandó. A festékszekrénybe való öntés alkalmával alaposan keverendő.

Ezen lap aranyfestékünkkel (minden utólagos átdörzölés nélkül) nyomtatott.

Négyszínnyomat az Első Magyar Kő- és Könyunyomdai Festékgyárból:
Kurzweil János és Társa egyesítve **Berger & Wirth** iparvállalatával
Budapest—Lipcse.

Sevillai utca.

Fiókok: Berlinben, Barmenben, Firenzében, Londonban, New Yorkban,
Párisban és Szentpétervárott.

А БУТЕНБЕРГ-ОТТОН.

Havi folyóirat az összes grafikai iparágak számára

Tizedik szám

Ötödik mellékletünk a mi büszkeségünknek, a Gutenberg-Othonnak az autótípi képe. Erről lapunk belsejében szólnak.

A művészi fotográfia.

„A művészi fotográfálás kifejlődése és egyéb iparművészetekkel való egyenértékűsége” címmel Emmerich G. H. tanár, a müncheni grafikai főiskola professzora fölolvasást tartott, mely érdekességénél fogva méltó elismerést aratott minden az iparművészet kérdéseiről buzgó körökben. Egyes szemelvényeket tehát mi is közlünk e fölolvasásból:

Mikor 1839-ben a híres tudós Arago jelentést tett a Daguerre-féle találmányról a francia képviselői kamarának, csodálatos előrelátással a következőket mondta: „Bátran kijelenthetjük, hogy Daguerre találmánya az emberi tudomány haladását gyorsítani fogja. A fizikus e találmány segédelmével az abszolút intenzitások meghatározásának a terére léphet; a különböző fényeket hatásaik által bírálhatja meg.” Ugyanebben ez esztendőben a francia szenátus is foglalkozott Daguerre találmányával. Egy másik világhírű tudós, Gay-Lussac ajánlotta, hogy hater ezer frank évi járadékot adjanak életfogytiglan Daguerrenak. Gay-Lussac is a legnagyobb elismerés hangján szól a daguerrotípia óriási jelentőségéről, de már előre jelzi, hogy a képek hiányosak lesznek, a fények és árnyékok harmóniája színes tárgyakkal megváltozik, s különös nehézségeket fog a tárgyakkal, alakokkal eredeti színeikben visszaadása okozni. Különös előnyképpen említette meg azonban Gay-Lussac, hogy a fotográfiával eljárás igen könnyen keresztülvihető. Pedig a daguerrotípia még távolról sem volt olyan egyszerű dolog, mint a közönséges értelemben vett mai fotográfálás. Abból állott, hogy ezüsttel bevont vörösrézlemez jódgőzök hatásának tettek ki, ami által igen vékony jódvezüsréteg keletkezett a lemezen, amely aztán a kamarában a képet fölvetve magára; az ekkor még láthatatlan képet kénesd-gőzzel hívták elő, amely a lemeznek csak fény érte helyekre csapódott le.

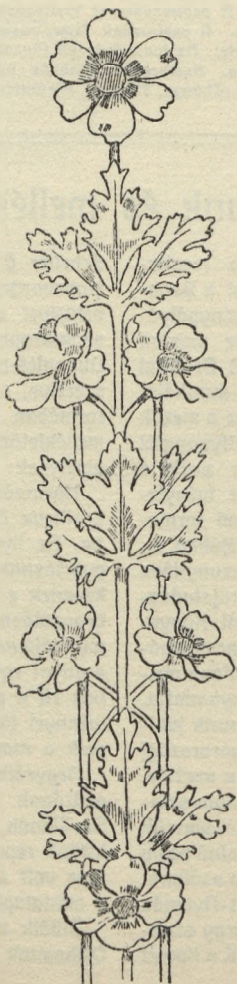
Az eljárás az idők folyamán tovább egyszerűsödött, különösen a száraz lemezeknek 1871-ben való föltalálása következtében. Parkodtak ezenkívül még azon is, hogy az eljárás sematizmusát rendszeresen megváltoztassák; minden procedúrához formulákat és recepteket állapítottak meg, amelyek alapján bárki is vállalkozhatott a képeldőltetésre. A régi nagy értelmet és gondosságot igénylő munka helyébe azonban ennek következtében sablonos munkálkodás lépett. Azelőtt a fölvetél idején, illetőleg ezt megelőzően a fotográfáló alak megvilágítása és beállítás tekintetében mérlegelni kellett az összes technikai és művészeti szempontokat, lerögzítésre meg folthatásra is tekintettel kellett lenni, s így állottak elő annak idején azok a finoman kidolgozott, jól modelált fotográfiák, amelyeket még ma is megcsodálunk a receptek alapján készült mostani fotográfiákkal szemben. Természetesen a fotográfálásnak a múlt évszázad hatvanas és hetvenes éveiben dívott tech-

nikájában mindenekelőtt az eljárás benső értékének megteremtésére kellett első sorban törekedni; a fotográfálással foglalkozók nem lámaszkodhattak az ősök művészeti vívmányaira, mint az például a festészetben van meg. Ezért a régebbi fotográfáló munkálkodásban általában több volt az iparművészeti tartalom, mint a mai, amikor egyes amerikai gyárak hirdetései úgy szólnak, hogy „Önök csak egy gombot kell megnyomnia, ha fotográfálni akar; minden egyébről mi gondoskodunk”. Hogy ez szomorú dolog a fotográfálás benső értékét illetően, mindenki beláthatja.

A fotográfálás regisztrálóan hat. Nincs semmiféle más olyan eljárás, amely lehetővé tenné, hogy a fotográfáláshoz hasonló egyszerű módon külső jelenségeket képben rögzítsünk meg, még pedig századokig kiterjedő tartóssággal. Éppen ebben csúcsosodik ki a fotográfia magas kulturális föladata, amely már maga is eleve szükségessé teszi egy magasabb művészi színvonalra való emelését.

Kralik Rikárd egy fölolvasásában azt mondja, hogy a fotográfálás határozottan a művészetek közé sorozandó, amennyiben a fotográfiával ábrázolás a művészi impressziókra való képességet, a fotográfus egyéni benyomásainak visszaadhatóságát is magában foglalja. A fotográfiában megnyilatkozhatnak csinalóknak művészi egyénisége, széperzéke és ízlése, valamint művészi tudása. Sőt mi több, az esztétikának minden kategóriáját a maga teljes érvényesülésében megtalálhatjuk egy-egy fotográfián; így a kedélyt, naivitást, érzékenységét, humort, a motívumok megválasztását, a realizmus meg az idealizmus egész választékát, a művészi készlettséget a technikában, a művészeti értelmességet, ízlést, a jellemzőiről való érzéket, a helyes mértéket, az ellentétet, kontrasztot, harmóniát, a tagolást és az egységet. — Kraliknak ez a fölfogása azaz a stílusbeli mozgolódással függ össze, amely a kilencvenes években Bécsből indult ki, s amely mozgalomnak az volt a vezető elve, hogy a természetet tudatos ízléssel nézzük, motívumainkat érzéssel válogassuk meg, nagyság dolgában helyes arányokat válasszunk, a különböző természetes értékeket harmónikusan egyetessük egymással össze, benyomásainkat a térben rendezzük el és helyesen tolmácsoljuk azokat, s végezetül valami szimbolikus értelmet is vigyünk bele az ábrázolásunkba. Megjegyzendő azonban, hogy a fotográfia renaissance-ára irányuló ez a mozgalom nem a szakemberektől indult ki, amint hogy az iparművészet törekvések kezdetétlől sohasem is voltak visszavezethetők az illető szakbeli mesteremberekre.

Egy másik esztétikus, Kalkschmidt Jenő a következőképpen nyilatkozik a közelmúlt fotográfiával stílusáról: Ez a stílus sajátos keveréke volt az éles fölvetések okozta kieléhetetlen keménységnek, meg

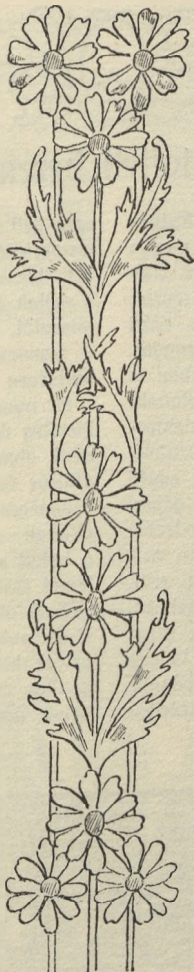

a retusozó plajbász használata révén előállított édeses simaságnak; olyan képek készültek tehát ennek következtében, amelyek édesességük mellett igen élesek meg tiszták voltak. Az újítók csapata pedig első sorban is emez édeses élesség ellen indította meg azt a harcot, amit bizony elhúzódik még jó sokáig.

A modern törekvések eme fölszínre valóde mellett újabb technikák (mint az úgynevezett gumminyomás is) általánossá váltak, de e körülménynek nem volt akkora szerepe a fotográfia művészeti irányzat kialakulása tekintetében, mint azt igen sokan hiszik. A haladás inkább a felfogás változásában mutatkozik. Ami affektált: utálatossá lön; a részletek kidomborítása idejét múlta, éppen úgy, mint a Makart-féle műtermi stílus, a Makart-csokrok, velük egyidejűleg a burzsoá-renaissance is idejüket kezdte múlni. Azok a fotográfiai képek, amelyeken földícmázott, góllába bújtatott emberekkel, lehetetlen perspektívájú háttérrel, dorongokból összerótt székeket meg asztalokat, pappendekli-szklákat s efféléket látunk: pompásan beleillettek a nyolcvanas évek burzsoá-renaissanceába, de ma már éppenséggel nem lelkesedünk értük.

A finomult intérieurök északról ideszármazott ideáljáért való mozgalomnak okvetetlenül meglesz az az eredménye, hogy az eddig divatozott sablonos fotográfiai képek apródonként egészen el fognak lakásainkból tűnni.

A fotográfia — amennyiben mint fall dísz szerepel — ugyanazon elveknek kell hogy megfeleljen, amelyeket például a művészi litográfia dolgában állapítottak meg korunk legmodernebb esztetikusa. Az ilyen fotográfiai képnek élénk, mozgalmasságú faldekorációnak kell lennie, egyéni felfogással csínáitnak és egyéni felfogással szemléltetnie. Hogy aztán ez az ideál éppenséggel nem elérhetetlen: bizonyítják a mostanában már mind sűrűbben rendezett amatőr-fotográfiai kiállításokon látható igazán művészies fényképek is mind.

Hogy a fotográfiának meglehet a maga művészi értéke, s hogy mint iparművészeti termék méltán sorakozhatik az egyéb alkalmazott művészetek mellé, ezt már a mai könyv-díszítő művészek legjelentékenyebbike, az angol Walter Crane is elismeri a könyvdekorációról szóló művében, mikor a fotográfiáról mint a könyvillusztrálás hatalmas segítő eszközéről a következőket mondja: "Valóban elmondható, hogy a fotográfia a vele összefüggő találmányokkal egyetemben olyan nagy jelentőségű a művészetre s a könyvelőállításra nézve, mint akár magának a nyomtatásnak a művelete. Az illusztráció s a könyv-dísz előállításának rendszerét már egészen megváltoztatta s olyan eszközzé lön, amely a művészeknek biztosítja egyrészt az eredeti megmaradását, másrészt pedig a visszaadás hűsége is biztosítva van a jobb eljárásokkal."

Ha a fotográfia egészséges és mélyre ható fejlesztéséről van szó: nem mulasztathatjuk el még egy kiváló esztetikusunk szavainak az idézését: "A művészetek minden életereje a tökéletesen igaz voltukban vagy az általuk elért célszerűségben rejlik; legyenek bár a művészeti alkotások még olyan vonzó, megkapó avagy hatásos megjelenésűek: értékük csekély marad, s hanyatlást jelentenek, mielőtt alkotójuk elvesztette szeme elől a két fő elvet, tudniillik, hogy vagy igazat hirdessen, vagy pedig valamely hasznos dolgot díszítsen az éppen szóban forgó munkájával."

A fotográfia célja is ebben a két fő elvben foglalható össze. S a fotografusok egyénemelyike ma már tényleg az életművészi ábrázolásának érdekében dolgozik; nem produkálja képeit immár minden megvalogatás és büszkesége felfogás nélkül, mint annak előtte, hanem szeretettel, átérzéssel és megfontolt-ságga készíti el azokat, sokszor már azzal az előre megállapított céllal, hogy bizonyos meghatározott teret művészies módon megtöltsön avagy pedig kiegészítsen velük.

Előfizetési felhívás.

Jubiláris esztendőben vagyunk. A Könyvnyomdászok Szakköre az idén éri meg alapításának huszonötödik évfordulóját, büszkén tekintve vissza ama mélyre ható szakirodalmi és szakfejlesztésbeli munkálkodásra, amely ezen a negyedszázadon keresztül a zászlaja alatt ment végbe.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve mindenkori kedvelte kiadványa volt Szakkörünknek, s mikoriban a tagok létszáma és az általános érdeklődés nőni kezdett: első sorban is az Évkönyvet emeljük addig még csak remélni sem mert magos színvonalra. A hatalmas német, francia és angol szakirodalom vezető emberei egyértelműleg úgy nyilatkoztak, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve méltó büszkesége lehetne bármely nagy nemzet szakirodalmának is.

A jubiléris esztendőben ismét nagyot lépünk előre: olyan Évkönyvet akarunk előteremteni, amely még a legutolsó két évfolyamot is túlszárnyalja mind az irodalmi rész alapossága, mind pedig a külső kiállítás szépsége tekintetében.

Az alap ehhez máris meg van vetve. Tollforgató szak-társaink legtöbbje megígérte közreműködését; legkiválóbb sokszorosító intézeteink kész örömmel támogatnak a munkánkban; az Évkönyv szerkesztését és nyomtatását pedig ismét a Világosság könyvnyomda vállalta magára, ami maga is kész kezesség arra nézve, hogy pompás, a maga nemében páratlan almanachot kapnak előfizetőink az összel kézhez.

A Magyar Nyomdászok Évkönyvének előfizetési ára 2 korona és 50 fillér Budapesten s a vidéken egyaránt. A Szakkör tagjai természetesen ingyen kapják; az újonnan belépő tagok azonban csak akkor részesülhetnek ebben a kedvezményben, ha tagsági illetékeiket július haváig visszamenőleg megfizetik, s a megjelenés idejében hátralékuk nincs.

Megjelenés után 3 korona lesz a Magyar Nyomdászok Évkönyvének az ára, helyben úgy, mint a vidéken is.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából:

Novák László, szerkesztő.

Az erőátviteli berendezés.

A nyomdabeli hajtóerőkről, meg az ezekhez szükséges erőátviteli berendezésekről igen alapos cikk jelent meg a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1906-iki kötetében. E cikk minden alaposága mellett is némi kiegészítésre szorul, különösen az erőátviteli berendezéseket illetőleg, s ezért most újra foglalkozunk egy kicsinyt ezzel a fontos tárggyal.

Amikor erőátviteli berendezésről van szó, első sorban is a gázmotoros meg gőzzel való üzemre kell gondolnunk, amely még a legtöbb nyomdában otthonos, bár az elektromos berendezés is erősen tért kezd foglalni mindenfelé.

Az elektromos hajtó erőt a gyorsajtóhoz vagy egyéb géphez csatolt elektromóttorral vesszük át az illető gépre, minden egyéb hajtó erőhöz azonban erőátviteli berendezés, úgynevezett transzmisszió szükséges. A gőzgép, gáz-, petróleum-, benzín- stb. motor szolgáltatja az eleven erőt, s a transzmisszió viszi ezt át a különböző gépekhez.

A transzmisszió helyes berendezésétől igen sok függ. Például magának az üzemnek a gazdaságos voltára is igen nagy hatással van az. De fontos e mellett a tartósságnak és a biztonságnak a szempontja is. Berendezése, kezelése

és gondozása ennél-fogva különös figyelmet igényel. Mert ha az elektromos erőhajtás az áram nagy ára miatt általában drágább is a transzmissziós üzemnél: ennek az utóbbinak helytelen berendezése és elhanyagolása esetében a dolog fordítottja állhat be. Ugyük csak azt az esetet — ami különben elég mindennapos — hogy a termelt enerzsiának negyvenötven százalékka elvesz. Ilyenkor bizony már oda van a transzmissziós üzem fölénye az elektromossal szemben.

Régóta vita tárgya különben is, hogy minő erőhajtás a legalkalmasabb a könnyunyomdai gépek hajtására. Egyik szakember ezt, a másik amazt ajánlja, a gőz-, gáz- meg elektromos erőnek egyaránt megvannak a maga hívei. Mi azt hisszük: racionális üzem mellett mindegyik jó.

A transzmisszió elnevezés az erőátvitelre szolgáló tengelyek, tengelyágak, korongok, kapcsolások és szíjak összességét foglalja egybe. A transzmissziónak szerkezetét illetőleg helyes arányban kell állania a rendeltetésével, vagyis nem szabad nehezebbnek lennie, mint amennyire azt az üzem biztossága megköveteli, mert különben igen sok erő megy veszendőbe. Nagyon előnyös, ha az erőt termelő gép közvetlenül a főtengelyre hat, s ha a munkagépek úgy vannak elrendezve, hogy a legnagyobb erőt igénylőek a főtengely közelében, a könnyebb gépek pedig erőszükségletükhöz képest fokozatosan távolabb vannak. Az ily elrendezésnél a hajtómű erőssége a folytonosan csökkenő erőleadáshoz mérten fokozatosan kisebbíthető, míg ellenkező esetben végig egyforma erősségűnek kell lennie a transzmisszióknak. Ha már régebb és időnkint nagyobbított üzemekben nem is lehet erről szó: újabb üzemek berendezésekor okvetlenül gondolnunk kell erre a fontos körülményre.

Az erőhajtás biztos és jó működésének fő feltétele a tengelyvezetékek szilid és pontos ágyazása. Mindenek előtt

arra kell ügyelni, hogy a falak és tartók jól megbírlák-e a megerhelést. De sőt nemcsak a transzmisszióknak a súlyát kell ilyenkor tekintetbe venni, hanem azt az erőt is, amely a szíjak feszültsége és mozgása révén terhell meg a transzmissziót. Ha másképp nem megy a dolog, oszlopokkal kell a transzmissziós bakokat alátámasztani. Ez egy kissé költséges dolog, de igen sokszor bizony nem kerülhető el.

A nyomdaiiparban használt transzmissziós ágyazatok, illetőleg ágyazati bakok különfélék lehetnek. Vannak például olyan ágyazatok, amelyeket valahol fönn, a falakat áttörve és ezekben megerősítve vezetnek végig a nyomdahelyiségen; vannak továbbá olyanok, amelyek függőlegesen állanak, s olyan úgynevezett függő ágyazatok, amelyeknél a bakot egyszerűen a plafondhoz erősítik. Ez utóbbiaknak ismét több fajtájuk van, a szerint, hogy oszlop is támogatja-e őket alulról vagy sem. Az ágyazatok egy meglehetősen puha fémmel: bizmuttal vannak kiöntve, s a tengelyek közvetlenül ebben forognak. A bizmut különben, gondos kenetetést feltételezve, eléggé ellenálló fém, s a belső ágyazatfűlések csak több-esztendő munka után

kopnak ki annyira, hogy újabb kiöntésükről kellene gondoskodni. Az ágyazati csészék rendszerint golyó-formájú ágyazati vezetékekben nyugszanak, amely mélyebbre és magasabbra, sőt oldalra is elállítható, ami által a csészék nagyobb

megerheléskor vagy az ágyazatoknak egymástól nagyobb távolsága esetében a tengely közepén való kihajlásához könnyebben alkalmazkodhatnak. A mellett az ilyes berendezés az ágyazatok felszerelését és esetleges javítását is nagyban megkönnyíti, s a transzmisszióknak a falazat megszállása avagy a farészek megvetemedése okozta bajain is hasonlíthatatlanul könnyebb így segíteni, mint egyébként.

A transzmissziós tengelyekre már a felszerelésük előtt is rendkívüli figyelmet kell fordítani. A görbe vagy nem elég pontosan ágyazott tengely csapkodó járásúakká teszi a szíjakat, s ez a járásbeli szabálytalanság magára a gyorsajtóra is átvihető. A mellett erővesztéssel és a csészék gyors kopásával is jár az ilyesmi, amennyiben a tengely az ágyazati csészében mintegy fúró mozgást végez.

A nyomdai üzemekben használt transzmissziós tengelyek átmérője negyven és nyolcvan milliméter között szokott lenni, forgási sebességük pedig percenkénti nyolcvan meg kétszáz fordulat közt változik rendszeren, bár némely üzemben és némely gépnél percenként való háromszázötven fordulatig is emelkedhetik a forgási gyorsaság. Nyolcvan-fürás sebességen alul már nem ajánlatos transzmissziót berendezni.

A hosszabb tengelyvezetékeket kisebb tengelyrészekből úgynevezett kapcsolatokkal kötik össze. E kapcsolatok szilárdak és széjjelbonthatóak lehetnek. Az előbbieik közül a korongos kapcsolatok nagyon használtak a nyomdaiipari transzmissziós üzemekben. Olyanok e kapcsolatok, hogy a tengelyvégek mindegyikén egy-egy a tengellyel szilárdan összefüggő korong van, amely korongokat srófokkal kötik

egymással össze. Teljesen pontos kapcsolás e módon csak úgy érhető el, ha a korongokat izzó állapotban sajtolják a tengelyekre, s a korongok találkozási síkját aztán leesztergályozzák. — A kapcsolás egy másik módja az úgynevezett karmantyús kapcsolás, ami hogy milyen: már a nevéből is következtethetők a szakítások. Ezt a kapcsoló-módot gyöngébb transzmissziós vezetékéknél is jól használhatják.

A széjjelbontható kapcsolatok újabb alkotásúak, s gyakran az erőt produkáló gép közvetlenül közelében vannak, s az emberi életnek veszélyeztetése vagy más baj esetében pillanatszerű idő alatt kikapcsolhatók, úgy hogy a transzmisszió illető részének működése rögtönösen megszűnik. A balesetek megelőzése tekintetében tehát elég fontos szerepe van az ily kapcsolásnak. Legrégibb faja ennek az úgynevezett karmos kapcsolás, minnek egyik fele erősen rá van ékelve a tengelyvégre egyikére, a másik fele pedig a másik tengelyvégre van szabadon s ruganyosan ágyazva. A kapcsolót utóbbi részének az előbbire való rátolása által a tengelyvégek összekötődnek, a kihúzás által pedig széjjelbontatnak. Az ilyes kapcsolásoknál mindenesetre a transzmisszió egyenletes megterhelése a fő dolog, amennyiben ingadozó megterheléskor a tengely egyik része egy kissé vissza-visszamarad, ami által rázkodóvá válik a transzmisszió működése. — Újabb fajta tengelykapcsolási mód a frikciós kapcsolás, amely azért vált be oly kitérően, mert a tengelyrészek véle egy pillanat alatt összekötődnek, illetőleg széjjelkapcsolhatók. Ennek a kapcsolásnak az alapeszméje az, hogy rugós vagy emeltyűs nyomás által két korong szoríthatik egymáshoz.

A frikciós vagy másképpen dörzslő kapcsolást a nyomdai gépek egyik-másikán is tanulmányozhatjuk, például a tégelyes sajtókon, halogatató gépeken stb. A frikciós kapcsolás teszi e gépeknél lehetővé azt, hogy a tulajdonképpeni gép meg a lendítő kerék valamely biztonsági szerkezet által pillanat alatt széjjelkapcsolhatók legyenek, illetőleg hogy a gép szűkség vagy veszély esetében rögtönösen megállíthatassék.

A tengelyt ágyazva, karlikákat erősítenek rája, amelyek a tengelynek oldalvást való eltávolítását kívánva megakadályozni. E karlikákat a csészék mellett szokták megerősíteni, de mert a meleg levegő fölfelé áramlása következtében a tengelyek esetleg egy kissé megnyúlhatnak, valami csekélyke hézagot kell a csészék meg a karlikák közt maradtania. Ha a tengely nem nagyon hosszú: rendszeren egy pár ilyen karika is untilg elegendő.

A szíjkorongoknak két fajtáját különböztethetjük meg a könnyunyomdai üzemekben: az egyszerűeket meg a lépcsőzeteseket. Itt-ott kúposan vastagodó korongokat is használnak, aminek az volna a célja, hogy a gép gyorsasága szabályozható lehessen. Nagyobb elterjedtségre azonban e korongok nem vergődhettek, mert használatuknak egy megilletősen rossz oldala is van: a szíjak ugyanis járás köz-

ben mindig fölfelé, a korong legvastagabb pontjára iparkodnak. A szíjaknak tehát nincs meg a határozott, önmaguktól való vezetésük, s ezt villákkal kell annyira-mennyire biztosítani. — A korongoknak különben nem szabad oly neheznek lenniük, hogy a transzmissziót túlságosan terheljék, s fölerősítésük előtt alaposan ki kell próbálva — vagy mint mondják: kibalanszírozva — lenniük, hogy az egész transzmisszió- és gépműködésre nézve rendkívül hátrányos vetődő mozgás elkerülhető legyen. Csekélyke eltérések is sokszor nagy bajokat okoznak ebben a tekintetben.

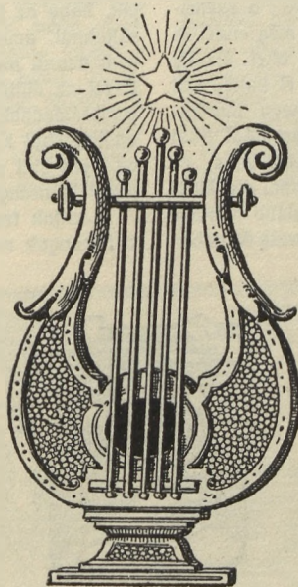
A nagyobb korongokat természetesen üregesen öntik, s belül küllőkkel látják el. A régebbi készítésű korongokon e

küllők hajlítottnak voltak; azt hitték ugyanis azelőtt, hogy e hajlítás révén a korongok tartósabbakká lesznek. Pedig ez nem áll, nem tartósabbak lettek általa a korongok, hanem nehezebbek. Mostanában olyan korongokkal tesznek kísérleteket, amelyek fölülete kissé domború, s azt állítják, hogy a szíj futása ennek következtében biztosabb volna. Kisebb arányú ilyen domborodás tényleg jó lehet, a nagyobb arányú azonban rossz hatású is lehet a szíj egyenlőtlen megnyúlása révén. Az utóbbi években a régekte sokat használt fakorongok is újra közkezdve lettek, s a nyomdai üzemek számára különösen ajánlhatók. A szíj jobban tapad rájuk, a súlyuk könnyebb, s a felszerelési munkájuk is sokkalta egyszerűbb, mint a vaskorongoké. Bármint nagyságban is alkalmazhatók, s munkabírás dolgában nem maradnak a vaskorongok mögött, sőt azokat némely tekintetben határozottan fölüli is múlják. A vaskorongok mintájára ma már gömbölyű vagy ovális küllőzettel készílik a fakorongokat is, hogy

így járásuk közben a levegő ellenállását könnyebben legyőzhessék. A korongok két összeszórható darabból állanak; közepükben a tengelyfúrat átmérője valamivel kisebb a tengely átmérőjénél. A két fél korongnak összeszórálása által a korong rászorul a tengelyre, s teljesen szilárdan áll meg rajta. Ha egy kicsit nagy volna a tengely fúrata, még mindig segíthetünk rajta, úgy hogy csiszoló-papírost teszünk rája, a durvább fölületével a tengely felé fordítva. Ha a korongot ezután a tengelyre erősítik: rendkívül erősen áll meg az. Ha azonban, oly nagy volna a korong fúrata, hogy még ez sem segítene, megfelelő pótló

darabot készíttetünk fából. Amikor aztán a két korongfelet összeszóróljuk, ügyeljünk arra, hogy a fúrat felé eső srófokat húzzuk legelőbb feszesre, mert ez által a korong szilárd állása különösen nagy mértékben biztosíthatik.

Még amikor vaskorongok alkalmazásáról van is szó: akkor is ajánlatosabb két darabból állót, tehát összeszórálásra valót használnunk. A felszerelése hasonlíthatatlanul könnyebb az ilyennek az egy darabból állóénál, s ezért az újabb és modernebb berendezésű üzemekben ma már szívesen alkalmazták a két darabból álló fa- s vaskorongokat.

A hajtó szíjak legrégebb idők óta használt és egyszerűsödő legartósabb fajtája a bőrszík, amely azonban az anyag megszerzésének nehézsége és a kikészítési eljárás hosszadalmassága miatt nagyon drága, úgy hogy már jó ideje a mesterséges úton való pótlására törekednek, még pedig elég sikerrel. A mesterséges hajtó szíjakból most már többféle is van forgalomban, bár tartósság s munkaképesség dolgában meg sem igen közelíthetik a bőrszíjakat.

A bőrből való hajtászík előállításához — mint az köz-tudomású — marhabőröket használnak. E bőrök hajtó szí-jakká való kikészítése azonban nem könnyű dolog, mert az egyes bőrökön harminc százaléki terjedő vastagságbeli különbségek is vannak. Az egyforma vastagságúvá tételük tehát igen hosszadalmas és fárasztó munka, s ez teszi a bőrszíjakat oly drágákká. A legtöbb ilyen hajtó szíjnak négy és nyolc milliméter közti van a vastagsága; a széles-ség maximuma pedig ötven centiméter. Ha még ennél is szélesebb szíjakra van szükség: összevarrják őket. Az ily összevarrt szíjakat kettős szíjknak nevezik. A kettős szíj alkalmazásakor azonban tekintetbe vevendő, hogy munka-képessége így összevarrva legföljebb a két harmadát teszi ki annak, amire a két szíj külön-külön használva, de együttesen számítva képes volna. Kettős szíjknál ezenkívül a korong átmérőjének is igen nagyok, legalább mintegy másfél méteresnek kell lennie. A mellett tartósság dolgában is sok kifogásolni való van a kettős szíjakon; mert egymásra vannak hajtva: van külső meg belső rétegük, s járás közben a külső rétegnek mindig hosz-szabb utat kell megtennie, mint a bel-sőnek. A külső réteg ennél fogva az erő-átvitel tekintetében sokkal kevésbé jön számításba, mint a belső. A kettős szíj ennek következtében való egyenlőtlen kiterjedése miatt tehát, ahol csak a hely engedi, inkább több szíjat futtatnak egymás mellett, minthogy egyetlen egy darab kettős szíjat használnának.

A mesterséges hajtó szíjakat gyapot-ból, gummiból, balatából, teveszörből s papírosból állítják elő. Bárminő anyagú mesterséges szíjat használjunk is, számításba kell vennünk, hogy ezek erő-átvivő képessége kisebb, mint a megfelelő szélességű bőrsíjaké. Valamennyi mesterséges szíj között a gyapotból s a gummiból valók vannak legjobban elterjedve, azért, mert még a bőrszík ellenében is megvan az az előnyük, hogy teljesen egyenletes vastagságúak, varrás nincsen rajtuk, s bárminő hosszúságban és vastagságban is előállíthatók. Az árak hasonlíthatatlanul olcsóbb, mint a bőrsíjaké; súly dolgában azonban jóval nehezebbek emezeknél, amit hosszabb avagy szélesebb szíjszükségletnél nagyon is szá-mításba kell vennünk. Azonkívül a gyapot- meg gummi-szíjknál — ha fokozottabb sebességgel járnak — az úgy-nevezett röpülő erők is többé-kevésbé megnyilvánulnak.

A cérnává sodort gyapofonalakból előállított szíjak tar-tóssága a felhasználó anyag jószágától függ. E szíjak igen hajlékonyak, szépen rásimulnak a korongra, s ennek követ-keztében jól is húznak. Rossz oldaluk azonban, hogy sok-alta hamarabb megnyúlnak, mint a bőrsíjak, s hogy a nedvesség meg a meleg iránt is nagyon érzékenyek. Ennél-fogva olajos meg zsíros anyagokkal szokás őket állítani.

A gummiból, kaucsukból, balatából való szíjak bensejé-ben egyszeres vagy többszörös szövetréteg is van. Varrat nélküli is szállítják e szíjakat, aminek egyenletes járás az eredménye; ez pedig különösen elektromos világítást beren-dezéseknel igen fontos. A szíjak összekötésére különben is mindenkor nagy gondot kell fordítani; a szíjnak nem sza-bad az által sem gyöngülnie, sem pedig az egyenletességét

nagyobb mértékben elveszítenie. A szíjak végeit vagy össze-varrják, vagy valami mesterséges szíjkapcsolóval kötik össze. Az utóbbi eljárás a jobbik. Minden olyan szíjat, amely már kellőképpen kinyúlott, varrással kellene össze-kötni; hosszabb és nehezebb szíjknál más kapcsolás nem is igen lehet számba. A varrat széle ne álljon nagyon ki, mert ha neki-nekilötődik a korongnak: ez egy-kettőre ismét fölfejt a varrást. Ezért tehát a varrat élét le kell faragsá-lunk, hogy így járás közben rásimulhasson a korongra.

A mesterséges szíjkapcsoló eszközöknek — zárnak, sráfoknak stb. — se szeri, se száma. A gyors alkalmaz-hatás a fő-fő előnyük, de ennek fejében gyöngítik a szíja-kat, s tartósságukat is korlátozzák. Valamennyi ily szíj-kapcsoló közt leghasználhatóbb a Harry-féle karmos kapcsoló.

Ujabbban perforálva is árulják a gépszíjakat. Azt mond-ják, hogy az ilyenek tartósabbak volnának a közönséges szíjknál, amennyiben a levegő a szíj meg a korong közt nem szorul meg, s a szíj ennél fogva nem melegedhetik át. Ezzel az állítólagos előnnyel szemben az a hátránya a szíjak perforálásának, hogy gyöngébbekké válnak. Perforált szíjból vastagabbat kell tehát vennünk, mint a nem perforáltból; az ilyen szíj pedig már csak a kikészítésének nehézsége miatt is aránytalanul többé kerül, mint a vékonyabb szíjak.

A szíjak feszültségének bizonyos arányban kell állania a korongok meg a munkagép minőségével és gyorsaságá-val. A túlságos feszültség korlátozza a szíj tartósságát, s azonkívül gyorsítja a transzmissziós tengelynek meg ágya-zatnak a kopását is, amennyiben a tengelyt olyan erősen szorítja az ágyaza-tába, hogy fölmelegszik, s ennél fogva aztán gyorsan kopik is. Az újabb bőr-és gyapofonál-szíjakat a használatba vétel után rövid időre újra meg kell húznunk, nehogy nagyon ide-oda csúsz-koráljanak. Az utóbbi bajnak megaka-dályozása miatt néhol gyantaporral dör-zsölik be a szíjakat, ami azonban nem helyes dolog: a gyanta először is ron-gáló hatással van a szíjra, aztán pedig

tapadóssá teszi, úgy hogy a szíj meg-megakad, s azután ugrálva, rángatódóva megy tovább. Ez pedig teljesen fölös-leges megterhelése a transzmisszióknak. Okosabb dolog a csúszkorálás eseti fagygyúval kenni be a szíjat; ilyenkor a csúszkorálás kezdetben fokozódik, de azután a fagygyú a korong meg a szíjfelület közt kifejlődött meleg-től föl-olvadva, a szíj pórusaiba behatol. A szíj ez által meg-dagad, vastagabbá és rövidébbé lesz; a csúszkorálás tehát megszűnik. Szaklapokban sokat ajánlott módja még a csúsz-korálás megszüntetésének az is, ha a szíjkorongot papi-rossal vonjuk be. Ez azonban nem olyan egyszerű dolog, aminek első pillantásra látszik. A korong felületét előbb szétlalanítani kell, ami úgy történik, hogy finom rászpollyal előbb megreszeljük, s aztán egy ötöd rész salétromsavunk s négy ötöd rész víznek a keverékével háromszor beer-se-teljük, majd pedig forró vízzel jól lemossuk. Ha ennyire vagyunk, jó asztalos-nyelvvel — amihez előbb valamiké-csersavat is keverhetünk — bekenjük a korongot is, vala-mint a kellő nagyságra vágott és nyirkosított erős papi-rost, illetőleg félkartont is. Kátéva a papírost a korongra, száradásakor összehúzódik, s szinte leválaszthatatlanul ragad az utóbbira. A mellett tartós is: olykor két esztendő is bizvást eltelhetik, mire a borítást meg kell újítani.

Sokan tűnődtek már azon a kérdésen, hogy amennyiben bőrsíjakról van szó, melyik oldaluk legyen a korong felé fordítva: az-e, amelyik eredetileg szőrös volt, vagy amelyik az élő állat húásával érintkezett. A legjelesebb szakembe-reknek az a véleményük e tekintetben, hogy a bőrnek ere-

detileg húsos fele legyen mindig befelé fordítva, mert ez nem olyan síklap, mint a másik, az eredetileg szőrös oldal. Az utóbbit pedig nagyobb szivóssága ajánlja arra, hogy kívül legyen, s így a nagyobb feszültséget kiálthassa.

A szíjak tartósságára még annak is hatása van, ha az üres korongnak valamivel kisebb az átmérője, mint a hajtó korongé. Ekkor ugyanis a szíjak — amikor az üres korongra ártesszük — alkalmat van ahhoz, hogy egy kissé ismét összehúzódhassék, ami pedig a tartósságát nagyban növeli. Hogy a szíjak ilyenformán úgyszólván kipihenhessék olykor magukat, nagyon jól tesszük, ha szombat esténként meg ünnepek előtt le vesszük a korongjukról. Az ember nem is hinné, hogy mennyire összehúzódhatnak ilyenkor a szíjak. Ez a csekélység már jóformán maga is kész biztosítéka annak, hogy gépszíjak mindenkori jó feszesegek legyenek.

A szíjakat évenként legalább is kétszer alaposan meg kell tisztogatnunk. E végből mindennek előtt meleg vízzel jól lemoszuk a rajtuk tapadó porréteget, s aztán fagygyú s halzsír keverékével alaposan bedörzsöljük a külső fölületüket. Némi bedörzsölésben azonban a belső fölületet is részesíthetjük. Ha a szíjnak ilyenén való tisztogatását elmulasztjuk, a külső fölület a rárakódó por hatása következtében kiszárad és megrepedezik, aminek természetesen a hamaros pusztulás a vége.

A gyorsan járó szíjakat gyakrabban is meg kell kengetnünk, mert a mozgásuk által okozott légvonat kiszáritja, s könnyen repedezővé meg szakadozóvá teszi őket. — A hajtó szíjakat mindig úgy kell vezetni, hogy veszedelem nélkül lehessen forgatónunk a gépek körül. Hogy pedig az esetleg lecsapódó szíjak bajt ne okozhassanak: erre is kell gondolnunk. A szíjak fölrakását csak nyugodtan álló korongra vagy igen lassú járással kell eszközölnünk. Ha a szíj le van kapcsolva, ügyeljünk rá, hogy ne surlódhassék se a tengelyhez, se pedig valamely koronghoz; legjobb ilyenkor valami horogra akasztani a szíjat. A szíj ledobásának nagy óvatossággal, s mindig a hajtó korong mellől kell történnie; ha több korong is van a tengelyen, ügyeljünk arra, hogy a ledobott szíj közibe ne keveredjék a többinek.

Rendkívül fontos a transzmisszió jó karban tartására nézve a rendszeres kenetelés is. Mert ha ez elégtelen, nemcsak hogy a kopás veszedelme fokozódik, hanem ezen felül még a termelt erőnek olykor hatvan százalékát is maga a transzmisszió emészti föl. S e tekintetben nem csupán a kenőanyag mennyiségére, hanem egyszerűen a minőségére is tekintettel kell lennünk. A kenőanyagban tehát nem szabad szilárd darabocskáknak lenniük, a bekenet fölületen soká meg kell maradnia, nem szabad elváltania, s még kevésbé a géprészeket megtámadnia. Már pedig e követelmények valamennyijének a legjobb kenőanyag nem felel meg, ami már maga is szükségessé teszi, hogy a legnagyobb körültekintéssel legyünk olajszállítónk megválasztásánál, s a szállított olaj minőségét pontosan ellenőrizzük.

A kenőolajok származásához képest növényi, állati meg ásványi olajok különböztetünk meg. A két előbbi olajfajta nem felel meg egészen a célnak; rövid időn belül meggyantásodnak, megtámadják a fémeket, s ezenkívül még a hőmérsékleti változásoknak is nagy hatásuk van rájuk.

Kenő-célokra tehát az ásványolajok a legalkalmasabbak. Ezeket kő- meg barnaszénből, valamint tuffából desztillálás

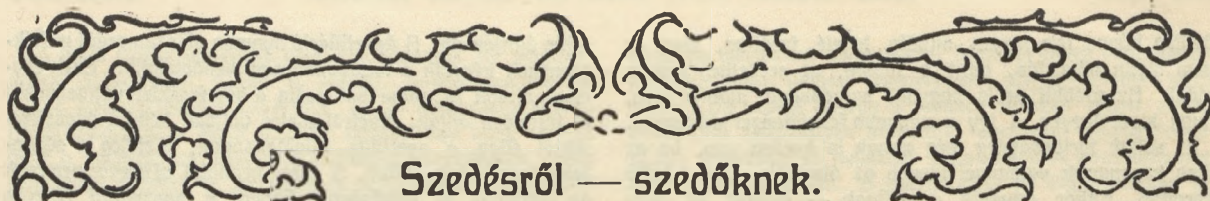
útján állítják elő. A desztilláció nyomán visszamaradt melléktermékek képezik a tulajdonképpeni kenőolajokat. Ezek egyrészt olcsók is, másrészt pedig a hőmérsékleti változásokat is kitűnően állják. Esetről-esetre változó kémiai összetételüktől függ a speciális tulajdonságuk, illetőleg a sűrűn folyós vagy híg voltak. S ezért kenőolaj vételek nemcsak az általános jó minőségre, hanem a használati célra is tekintettel kell lennünk. Sűrű olaj használata például könnyebb tengelyeknél nincs helyén, hígabb olaj pedig viszont az erősebben terhelt csapágyakhoz való használatra alkalmatlan. A nehéz tengelyek ágyait tehát olyan sűrűbb olajjal kell kengetnünk, amelynek lángra-gyúlési foka nincs százhetvenen alul. Esetleg valami zsírfélét is lehet használni az ilyen erősen megterhelt tengelyekhez. Az ilyesmi azért jó, mert nem nyomódik ki egykönnyen a tengelyágyakból, s a mozgásban levő transzmissziós alkotó részek sem freccsgetik oly könnyen széjjel. E mellett tekintetbe kell még venni, hogy — természetesen önolajozók használata van föltételezve — a gép megállásakor a zsíradék leadódása is megszűnik, amiért is kevesebb maszatolódással jár az ily zsíradékok használata a tengelyágyakhoz, mint az olajoké.

A kenőolajok használhatóság tekintetében való megvizsgálása tulajdonképpen a kémikusok dolga volna, de anynyira-mennyire a könnyunyomatató is megítélheti a jószágukat és kladósságukat. Fekete pléhlapot kissé ferde állítunk, s néhány csepp olajat csurgatunk rajta végig a megvizsgálásra vett különböző fajtákból. A legtartalmasabb és legtovább folyékonynak maradó olajfajta adja a leghosszabb csurgási vonalat. Vagy keverjük össze a különböző olajfajtákat egyenlő mennyiségű füstölő salétromsavval. Amelyik olajfajta tisztá ásványolaj: néhány óra elteltével elveszti folyékonyságát, s konzisztens masszává áll össze; a tisztátalan, könnyen gyantásodó olajoknál ez az eset egyáltalában nem következik be.

Bárminő kenőanyagról van is szó: ez akkor felel meg legjobban a rendeltetésének, ha az összes dörzsölődési fölületekre egyenletesen adódik le, még pedig az elhasználásnak megfelelő mennyiségben. S mert a transzmisszióknál a kézi kenetelés távolról sem volna kielégítő: önolajozókat használnak majdnem mindenütt. Ezeknek is jókora számú fajtái vannak, de majdnem valamennyiről elmondható, hogy egyszerű, könnyen ellenőrizhető, megbízhatóan működik. Az önolajozók közül a kanócosak kicsiny pléh- vagy üvegedényből állnak, amelyből kanóc lóg ki az olajozandó fölületre. A kanóc a hajcsüesség törvényénél fogva fölcsúzza az olajat, s átvezeti az illető géprészekre. Az ilyen kanócos önolajozók helyes kezelése mellett elég takarékosnak mutatkoznak az olajleadásban, de az olajozás a gép szünetelése idején is szakadatlanul folyik tovább, harsak a kanócot erre az időre vissza nem húzzuk. A kanócot időnkint, ha a lerakódott gyantától megkeményedtek, ki kell cserélnünk. Az olajat vékony csővecsken át leadó önolajozók is kitűnően beválnak a gyakorlatban, de ügyelnünk kell arra, hogy az olajat leadó csővecske el ne duguljon.

Befejezve a Junge K. nyomán írt ezt a kis tanulmányt, még egyszer utalunk arra, hogy a transzmissziós üzemenél mindenkori a rend és a tisztaság a fő dolog. Jól kezelt üzemenél a termelt erőnek hasonlíthatatlanul kisebb százaléka megy veszendőbe, mint a rosszabbul kezeltnél!

Szedésről — szedőknek.

A litográfiai átnyomtatásra szánt szedésről.

A betűszedő igen gyakran kerül abba a helyzetbe, hogy a litografus számára kelljen olyan föllíratokat csinálnia, amelyeket ez azután a litográfiai kő megfelelő helyére átvész, hogy így sokkalta precízebb képű betűket kapjon, illetőleg hogy gyorsabban elkészülhessen a munkájával, mint azt különben a rajzolással és metszéssel érhetné el.

Az ilyes munkánál mindenek előtt arra kell a szedőknek ügyelni, hogy a szedéshez használt betűk lehetőleg hibátlanok legyenek. Mert bizony ha kopottas vagy éppenséggel agyonnyomott betűket szedünk fel ilyenkor: ezek magától értetődően nem adhatnak éles levonatot, aminek pedig az a következménye, hogy a litografusnak meggyűllik a baja a kőre való átvitelkor, de mindamellett sem képes kifogástalan eredményt elérni. Az efféle munkánál tehát már szedés közben is ügyoznünk kell a betűk hibátlan voltára.

Igen sok helyütt az a szokás, hogy amikor a kőre való átvitelre szánt szedés kész: csírlizes papírost adnak a szedőknek, aki egyszerű kézi sajton, minden egyengetés nélkül, de annál bővebb festékadagolással s rengeteg nyomással lehúzza arra a megszedett sorokat. Persze a könnyomó aztán hibába esik, hogy kifogástalan munkát teremthessen elő.

A könnyomóval átnyomtatásra szánt szövegeknek csírlizes papírosra való lehúzását mindig a nyomára kell bízni, akinek e munka mellett ép olyan gondos egyengetést kell végeznie, akár a legfinomabb akciódencinál. Különösen arra ügyeljünk ilyenkor, hogy a betűknek a papíros hátulsó felére való kinyomódását, amit gépmesterünk a német "Schattlerung" névvel jelölnek, a minimálisra csökkentjük. A betűk képe ugyanis erősebb nyomtatáskor nemcsak hogy a papírosnak, illetőleg csírlizetegnak a fölületén ad le festéket, hanem oldalvást is, s az átnyomás idején a betű okozta mélyedés falán levő festék is szépen kiterül. A tapasztaltabb könnyomó ezért nem is fogad el akárminő levonatot, hisz úgy sem boldogul vele.

Ha már az átnyomásról szánt föllíratok szedéséről meg egyengetéséről van szó: elmondunk egyet-mást az átnyomó-festékről meg az átnyomó-papírosról is. Mert hát ez is elég fontos dolog. Már amikor a korrektúra-levonatról van szó: akkor is tanácsosabb az átnyomó-festéket használnunk, mert a közönséges könnyunyomóval festéktől bajos annyira megfeszítanunk későbbben a formát, hogy valami piszokféle ne maradjon rajta, ami aztán természetesen az átnyomó-papírosra s onnan a kőre is átkerül. Az átnyomó-festéket magának a könnyomónak kell elkészítenie, s így készen a könnyunyomóval átadnia. De mert az átnyomó-festék meglehetősen sűrű, ajánlatos hozzá harmadrésznél legfinomabb könnyunyomóval illusztrációs festéket is kevernünk. A könnyunyomóval festéknek átnyomó-festékkel való keverés nélkül használata már csak azért sem ajánlatos, mert kevés a zsíradéktartalma, s így a vele készült át-

nyomat nem tapadhat kellőképpen a kőre, s ezenkívül a könnyunyomóval festékkel készült átnyomat hamar szárad.

Átnyomó-papírosul csak a mindig nedvesen maradó másolt, esetleg a transzparens átnyomó-papíros használható. A nedvesen maradó papírosra még a kopottasabb betűk is elég jól kladódnak, föltéve, hogy a nyomó jól megegyeztetette a levonatot előtti a formát; a papíros puhasága és simulakonyysága révén pedig a festék jól leemelődik a formáról. És ez a festékleemelődés annál fontosabb, mert az átnyomó-festéket nem szabad nagyon bőségesen használni. Elég, ha sötétszürke fedést érünk el a papírosra, mert ha sok a festék: széjjelnyomódik. — Az olyan átnyomó-papíros használata, amelyet esetről-esetre meg kell nedvesíteni: nem tanácsos, mert nagyon hamar szárad, úgy hogy mire a könnyunyomóval az összes levonatot elkészít, már azok a szélükön rendesen megszáradtak, úgy hogy a festékeződés egyenetlen lesz rajtuk. A nedvesen maradó átnyomó-papíros használatakor ez nem történhetik meg, sőt ez sokszor túlságosan nedves is marad, annyira, hogy kályhánál vagy egyebütt kell megszáritani.

A transzparens átnyomó-papírosnak is megvan a maga előnye. Az ilyen papírosra még autotiplákról meg egyéb sűrű rajzolatú kisékről is kifogástalan lenyomat készíthető, azonban a lenyomat vizsgálatakor fehér papíroslapot kell a lenyomat alá tennünk, mert csak így láthatjuk meg a tónusok mélységét. És itt ismételjük, hogy a nyomotnak csak sötétszürkenek szabad lennie; egész feketének semmiesetre sem. Az ily transzparens átnyomó-papírossal egyesegyedül az a bajunk, hogy könnyen összekunkorodik. Ezen azonban lehet segítenünk, úgy hogy szépen kiterítve hossz-

szabb időre bepréseljük. Ez a dolog minden körülmények között igen ajánlatos, amennyiben a papírossal való további manipulációkat nagyban megkönnyíti, ami pedig elég fontos valami, mert hiszen az átnyomó-papírost az ujjainkkal nem igen szabad babrálnunk. A fogdosás nyoma átvivődik a kőre is, ami természetesen sok babra-munkát okozhat.

Felreértések a normális betűmagasság dolgában.

A legtöbb könnyunyomóval azt hiszi, hogy amikor normális avagy más meghatározással francia betűmagasságról beszél: abszolút pontossággal megjelölte valamely betűnek hosszúsági irányban való kiterjedését. Pedig nem egészen így áll a dolog. Szaktanfolyamaink kísérleti nyomódjának betűanyaga például normális magasságú, a Viliagosság könnyunyomódé szintén, s mégis egy harmad pontnyi különbözet van közöttük. Hogy miért, alantabb mondjuk el.

Az úgynevezett francia betűmagasság tekintetében, ami pedig a ránk nézve is irányadó németországi betűöntődéknél normálisnak ismertek el: maguknál a franciáknál nincs meg még a tökéletes egyetértés. A francia nemzeti nyomda betűinek magassága például körülbelül 63.25 pont, tehát jóval nagyobb a németországi betűöntődéknél. A legelső

párlis betűöntődék egyikénél, Deberny 6 C-c-nél körülbelül 62·7, a többinél pedig körülbelül 62·6 a normális magasság. S mert a németországi betűöntők hol ennek, hol meg amannak a francia betűöntőnek a betűt vették a normális magasság megállapításához alapul: természetes, hogy egy-kettőre súlyos zavarok keletkeztek e tekintetben. Persze, mihamar rájöttek a dologra, s ánkétre gyűlve: 62³/₄ pontban, vagyis 23·566 milliméterben állapították meg a normális betűmagasságot. A normális mértéket aztán Berlinben, az ottani mértékhiatalosító hivatalnál természetesen deponálták.

Azoknak az öntődéknek, amelyek annak idején a 62·6 illetőleg 62·7 pontos magasságot fogadták el normális vagy más szóval francia magasságul, megvan a normális betűmagasságuk, amennyiben az egy tízed pontnyi különbség csak számbelileg jön tekintetbe, s a praxisban nem számít.

Egészen másképp áll a dolog azokkal az öntődékkel szemben, amelyek annak idején 63—63·25 pontos magasságot vettek át normálisképpen valamely francia betűöntőtől, s ezt még ma is normálisnak vallják. Itt már teljes harmadpontos eltérés van a berlini mértékhiatalosító hivatalnál deponált normális magassági mértéktől, ami pedig nemcsak számegységképpen, hanem a gyakorlati életben is számít.

Eseteket hozhatnánk föl például, de fölösleges, mert hiszen mindenki beláthatja, hogy minő galibákat okozhat a normális jelzőnek többféle betűmagasságra alkalmazása. Ha a nyomdász az egyik betűöntőből egy harmadpontosnyival magasabb betűt kap, mint a másiktól: bizony elég bajt okozhat nyomtatás közben: a sűrűn kevert szedést csak győzze egyengetni a gépmester. És mert akárhány nyomdában is az a szokás, hogy az öntődéből érkező betűküldeményt minden különösebb megvizsgálás nélkül egyszerűen berakják a szekrénybe: a hiba csak a gépben derül ki.

A kereskedelmi nyomtatványok modernizálása.

Az ilyenfajta nyomtatványok megmodernizálása tekintetében már sokat tettek a tevékenyebb mesterszedőink, s ma már elég gyakorta láthatunk olyan cégjegyeket, körleveleket, számlákat s egyéb hasonló nyomtatványokat, amelyeket egész bátran sorozhatunk a tipográfiai mestermunkák közé.

Ami tehát e nyomtatványok külső kiállítását illeti: meg lehetős haladás tapasztalható mindenfelé. Sajnos azonban, hogy a kereskedelmi nyomtatványoknál a külső kiállítás szépségét nagyban befolyásolják olyan dolgok, amelyeknek megváltoztatása nem áll a módunkban. Első ezek között a rendszerint végtelenül sablonos és magyartalan fogalmazás, amelynek látszólag semmiféle vonatkozása sem volna a szedői munka sikerülhetőségével szemben, de azért általános tapasztalat szerint egyszerűen kedvét képes venni a jó magyar nyelvérzékű embernek attól, hogy a nyomtatványt behatódott figyelmére méltassa. Olyanforma hatása van az ilyen rossz magyarságú, de szépen szedett és jól nyomtatott munkának, mint valamely remek színhatású, díszes keretbe foglalt festménynek, amelynek minden alakja el vagyon rajzolva. Az első pillanatban érdeklődően fordul feléje az ember, de rögtönösen észrevéve a hibákat, unottan és esetleg még bosszankodva is hagyja faképnél az egészet.

A kereskedelmi nyomtatványoknak ezen a meglehetősen általános hibáján a nyomdász-ember nem egykönnyen segíthet. A kereskedő-világ emberrel jórészt túlságosan önértékes

emberek, s legtöbbnyire zokon veszik, ha a nyomdász a fogalmazást illető jó tanáccsal akar szolgálni nékik. Akárhány kereskedőt ismerünk, akit a kirekatrendezésben meg meggyásban tanusított ügyessége annyira önértékesé tette, hogy a nyomtatvány betűinek és sor-elhelyezésének a meghatározását önmagának tartva fönn, szépen kipécézte a nyomda mintakönyvében, hogy minő betűkkel szedjük ezt, s minővel amazt a sort. Az e módon készült nyomtatványokból valamikor tekintélyes gyűjteményt állítottunk össze.

Némely kereskedőnek meg az a szokása, hogy egy egész határ mindenféle kliséit rakat a nyomtatványalra. Gyári és üzleti képeknek, kiállítási éremeknek a kereskedelmi nyomtatványokon való alkalmazása ma még minden izléstelen-sége mellett is szétében szokás. Hogy az ilyesmi különösen a klisék gyalogsága esetén szinte leküzdhetetlen akadály a nyomtatvány izléses kiállításának: talán mondani sem kell; tudja azt minden praktikus nyomdász-ember.

A kereskedelmi nyomtatványok közül foglalkozunk legelőször is a körlevelekkel. Ezek többnyire az üzletnek megnyitását avagy áthelyezését, esetleg valamely saison-szerű ujdonság megjelenését adják a közönség tudtára, s a fogalmazásuk gyatraságát leszámítva, valamennyi kereskedelmi nyomtatvány közt általában a legelhanyagoltabb kiállításúak. Természetesen a legtöbbjük a kézhez-kapásuk első percében már a papirkosárba vándorol. Ez pedig bizonyos mértékben magának a könnyunyomatónak az érdekével is ellenkezik, mert hiszen az a megrendelő, aki nem látja semmiféle hasznát a nyomtatványának: nem fog többé ily hibávaló költségeskedésbe bocsátkozni. A nyomdász tehát — föltétve, hogy bizalmasabb viszonyban van a megrendelővel — megérteheti ezzel, hogy mal napság csak a gondosabb kiállítású nyomtatvány számíthat figyelembe-vételre.

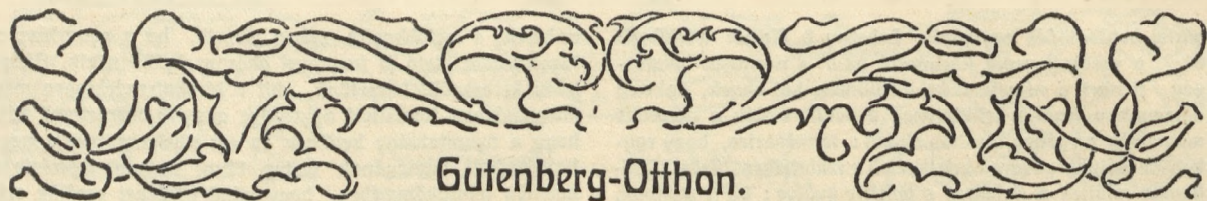
A körlevélnél fő dolog a szöveg rövidsége. Mennyi rövidebb ez, annál több a valószínűsége annak, hogy elolvassák. E mellett bizonyos fokú díszítéssrel is lehet a körlevélnél szó, bár túlságosan gazdagnak nem szabad ennek lenni. A betű modern metszésű és könnyen olvasható legyen; a papíros is jó, ha egy kissé modern; a nyomtatást illetőleg ne riadjunk vissza egy második színnek az alkalmazásától; ami pedig a nyomtatvány további konfekcionálását illeti: törekedjünk valamely szokatlan, kényelmes és mindamellett csinos hatású összehajításra. Az utóbbit természetesen már a szedés tervezetének csinálásakor meg kell állapítanunk.

A körleveleknél régebben általában szokásos volt a negyedréti szárnyalapos formátum. Ettől ma már bizvást elterjedtünk. A harántos, valamint az úgynevezett magas formátumok egyaránt alkalmasak a körlevelekhez, a fő dolog, hogy a betűszedő kellő térérzéssel fogjon a munkájához.

A körlevelek szedéséhez betűöntőink úgynevezett írógép-betűket is öntöttek, amelyekkel a könnyunyomató azt a látszatot adhatja a nyomtatványoknak, mintha azt maga az illető kereskedő írógépen állította volna elő. Az ilyes nyomtatványok ma már kezdik a hatásukat veszíteni, amennyiben a közönség jó része is tud már erről a jámbor turpisságról, s egyszerűen megismeri a bár írógépbetűs, de nyomtatott körleveleket, különösen ha a szedő azokat pontosan a tipográfiai szabályok szemmel tartásával — tehát teljesen egyforma szélességű sorokban — állítja elő, s a gépmester pontos egyengetést végez.

(Folyt. köv.)

Gutenberg-Otthon.

Országnak és világnak büszkén hirdeti az egyesülés és a szervezet erejét, hatalmát az a monumentális palota, melyet október 13-án nagy ünnepséggel avatott fel az építető Magyarországi Könyvnyomdászok és Betűöntők Segélyező Egyesülete.

Az ünnepélyen részt vettek: a szakszervezeti tanács, a szociáldemokrata pártvezetőség, a szakszervezetek küldöttei, a budapesti nyomdászok küldöttsége, az Országos Iparegyesület, a kereskedelmi és iparkamara, a vidéki tagszervezetek küldöttei, az ausztriai nyomdász-szövetség elnöke, a budapesti sajtó képviselői stb., stb.

Az ünnepély első része az új palota földszinti hatalmas termében folyt le óriási közönség részvételével, mely érdeklődéssel hallgatta meg a beszédeket, szavakat, dal- és zene-előadásokat.

Krausz Soma, az egyesület elnöke lendületes elnöki beszédet mondott, megemlékezvén mindazokról, kiknek az egyesület alapításában, felvirágoztatása körül és az új palota megépítésében működési kör jutott; üdvözölte továbbá a jelenlévő testületi, egyesületi, vidéki és egyéb küldötteket, s köszönetet mondott az építő művészeknek sikerült alkotásukért.

Peidl Gyula, a Typographia fejes szerkesztője, a hirtelen megbetegedett házépítő bizottsági elnök Pollák Simon helyett mondott avató beszédet, történelmi vázlatát adván az egyesületi fejlődésnek és maga az új palota építkezési folyamatának. Szépen ecsetelte az egyesületi meg a szervezeti erő hatalmát, s a hatalmas épületek ezek szimbólumául jelképezte. Mindkét beszédet a megjeleniek lelkes éljenzése kísérte.

Az ünnepély magasan kiemelkedő, fényes pontja volt Morócz Jenő szaktársunknak remek költeménye, melyet Balázs Olga színművész igazán művészi szavai jutatótt teljes érvényre. A közönség újra és újra fülhangzó ügő éljenzések és tapsban tör ki, mely egyformán szólott a költőnek és a kitűnő előadó művészeknek.

Közben-közben az egyesült nyomdászdalárdák énekeltek, a lelkesítő Marseillaise-zel fejezve be a szép ünnepélyt.

A közönség nagy része ezután az épület belsejét tekintette meg, ismételtelen kifejezve bámulatát a szép, tágas egyesületi helyiségek s a bérlakások barátságos, szép beosztása, elrendezése fölött.

Délben kétszázötven terítékű közös ebéd volt, mely kitűnő hangulatban, számos sikerült felköszöntővel folyt le; este azután hangverseny és reggelig tartó tánc fejezte be a házavatósi ünnepélyt.

...

Az új palota, melyet képpen mi is megörökitünk, Budapest egyik legszebb épülete; fő homlokzata a Sándor-térre néz, míg egy-egy oldalhomlokzata a Külcsey- és Bérkorsis-utcákba húzódik. Az építés elmunkálataira, annak folyamatára és magának az épületnek elrendezésére vonatkozóan átverszük a Typographia ismertetését a következőkben:

Az 1905-ik évi rendes közgyűlés elfogadván a házépítésre vonatkozó választmányi indítványt, az elmunkálatok megítélésére és az építés keresztülvitelére egy öttagú bizottságot választott, név szerint Lerner Dezső, Marczlevits Lajos, Pollák Simon, Rothenstein Mór és Sági Adolf szaktársakat; e bizottságnak ugyanekkor hivatalból működő

tagjaivá megválasztottak Novitzky László, Siegfried József, Wolf Antal és Zaka Lajos egyesületi alkalmazottak. 1906 óta a bizottság üléseln hivatalból részt vett még Schwarz Ámbros szaktárs is. E bizottság előbb a Kőfaragó- és Gyöngygyűk-utca sarkán levő telken akart építeni, s csak később, alapos számítások után állott el e tervtől és szemelte ki a Sándor-tér 4. számú telket, melyen egy egyemeletes bérház állott, s terjedelme 526 négyzetl volt. Közben Uágó László és Uágó József műépítésszel ideiglenes tervet és költségvetést készítettünk a telek beépítésére vonatkozólag, s miután ez kedvező eredményt mutatott: a bizottság az 1905 december 17-iki rendkívüli közgyűlés elé terjesztette újabb proppozícióját: "Mondja ki a közgyűlés, hogy a gyöngygyűk-utcai telek megvételétől eláll és fölhatalmazza a házépítő bizottságot, hogy a Sándor-tér 4. számú házat és telket megvegye, s azon a bemutatott tervek alapján bérházat építhessen." A közgyűlés ezt elfogadta, s ezenkívül a dolgok pénzügyi részének lebonyolítása végett pótlólag még Krausz Somát, Novitzky Lászlót, Peidl Gyulát, Siegfried Józsefet és Schönlechner Károlyt is beleválasztotta a bizottságba. A Uágó-féle tervek Lechner Ödön, Perc Samu és Korb Flóris elsőrendű szaktekintélyek bírálata után praktikus módosításokkal véglegesen elfogadtattak, s a kölcsönök és más ügyek lebonyolítása után 1906 május hó 3-án hozzá lehetett fogni a Sándor-téri egyemeletes ház lebontásához. Junius hóban kezdetét vette a földmunka, s júliusban Schomann Antal vezetésével az építés. A közel másfél évi idő alatt, míg a ház épült, a bizottságnak körülbelül hat-nyolc sztrájkkal és kizárással kellett megküzdenie s a munkák egy részét házilag elvégeztetnie. A lakások 1907 májusában az augusztusi negyedre kiadottak, s augusztus 1-ére lakhatóvá lett a ház.

Az épület körülbelül 1150000 koronába került, s a nyers házbére évi 87577 korona 50 fillér. Az alagsorban van a kuglizó-helyiség; ugyancsak itt van a gépház a kazánokkal a légfűtéshez, melyből a kávéház, vendéglő, nagy terem és a főemeleti helyiségek központi fűtése szétágazik. Itt vannak továbbá a személy- és teherfelvonók gépezetei, motorjai s a vacuum-gép motorja is. A vacuum-cleaner központi szivógép, mely a ház összes helyiségeinek porát leszívja. — A földszinten van a kávéház, a vendéglő, több üzleti helyiség s a nagy terem színpaddal és nagy foyerral, melyben buffet és ruhatár is van. A foyer hossza 25-80, szélessége 5 méter; a nagy terem magassága 9, hossza 24, szélessége 14 méter; a színpad szélessége 8, mélysége 10 méter. A terem felső világítású, olmozott színes üvegezéssel, tetőzete pedig, mely vas-konstrukciójú: vastag drótüveggel van üvegezve. A terem külső, lapos ormán egy harminc méter hosszú, udvarra alakított terrasznak, melyre az első emeletről lehet átmenni. A terem belső díszítése a lehető legegyszerűbb; a dongalakú boltozat csinos fűszálszíménnyel van ékesítve, s maga a boltozat 6—6 kettős, látszólagos oszlopon nyugszik. A foyerból a terembe öt, körülbelül három méter széles, maratott és olomba foglalt üvegezésű ajtó nyílik, úgy hogy ezek kinyitásával a terem szélessége 18 méterre fokozható. A terem dongaboltozatát tartó oszloppillérek üvegmazalkkal, a falak pedig két méter magasságban rózsaszínű és szürke márvánnyal vannak borítva. A teremben körülbelül 500 ülőhely, a foyerral együtt pedig körülbelül 700—800 állóhely van,

Szellőztetésre egy 50 cm. átmérőjű villanyos ventilátor és négy egyéb szellőztető van a teremben és a foyrban.

A félemeleten vannak az egyesületi és bérhelyiségek. A Szakegyesület ülésterme 16, könyvtára pedig 15 méter hosszú. Közvetlenül az ülésteremből nyílnak az olvasó- és társalgó-termek, melyek 17 méter hosszúak, s az irodai helyiségek. Közvetlenül a Szakegyesület mellett vannak a Segélyző Egyesület helyiségei, 8 méter széles váróteremmel, orvosi szobával, irodai helyiségekkel és 9 méter hosszú ülésteremmel, a Typographia kiadó hivatala, a Könyvnyomdások Szakköre és a Gépmezterek és Nyomók Köre szintén megfelelő irodai helyiségekkel és 10—10 méter hosszú termekkel. Itt vannak még a Könyvnyomdások Hitelszövetkezetének a helyiségei és egyéb bérhelyiségek. A félmeleltre a bérkocsis-utcai oldalról és a Kölcsey-utcai oldalról külön-külön monumentális kapubejárat s lépcsőház van. A lakók a Sándor-téri bejáraton át közlekednek. A négy emeleten összesen harmincnyalak lakás van minden kényelemmel berendezve, s az ötödik, illetve már a hatodik emeleten van a nagy műterem, honnét fősíges kilátás nyílik az egész városra és a budai oldalra. A ház maga minden ízében eredeti; az ajtók, ablakok, a terraszok, az üvegezések, a festés, a díszítés mind újdonság ingerével hat a szemlélőre; még az ajtókilincsek is külön rajz után készültek. A fő lépcsőház üvegdíszítésű korlátjával és színes ablakaival maga is látványosság; az építész itt valami újat, szokatlan és szépet alkotott, s ez az idegen szemlélőt első pillanatra lebilincsell. Az utcai homlokzat kiképzése és majolika-díszítése meglepően impozáns és szép...

A fővárosi napilapok egytől-egyig megemlékeztek a mi palotánk főlavató ünnepségéről, s valamennyi impozánsnak mondja az altruisztikus erőnek a Gutenberg-Oththon megteremtésében való megnyilatkozását. Közülük a Népszava terjedelmes cikkben ismerteti az ünnepélyt és a Gutenberg-Oththont magát is, s az utóbbi díszítéséről ezt mondja:

A Gutenberg-Oththon Uágó József és Uágó László műépítészek művészi alkotása. Feladatuk mindenképpen nehéz volt, mert míg egyrészt bérházak építésével az egyesület tőkélének biztosítását kellett elérni, másrészt a nyomdász-ság hivatali és egyesületi helyiségeit kellett elhelyezni.

Az udvar tágas, napos, üde. Simára meszelt falain semmi építészkedés, semmi gipsz; e téren talán a legmerészebb eddig egész Budapesten. Egyetlen dísz a szép vas-korlát és a falakat védő majolika-burkolat. A külső homlokzatot alkalmazott s a könyvnyomtatást ábrázoló képeket Kernstock Károly festőművész tervezte. E képek kivülről monumentális jellege és olcsósága folytán figyelemre méltó. Az alakok egyszerűen csak körvonaloza vannak a vakolat-alapban, a háttér pedig zöld és arany, magyaros mintájú szőnyeg. Maga a körvonal jó hüvelykujl-vastagságú bemélyítés. Ugyancsak művészi alkotás a homlokzat közepén levő két munkás-szobor, Szamovolszky-Gách és Bethlen szobrászok művei is. Egyéb dísz a homlokzat alig van. A sok gipszdíszítést a tervezők teljesen száműzték, és a művészi hatást a tömegek, ablakok jó elosztásában, néhány erkély kellemes, puha hajlásában, az ormfalak nemes vonalában érvényesítették. Néhány kellemes szín, majolika-dísz és aranyozás, s a nyomasztóan nagy épület kedvessé, könnyedé válik, vidámságot, életörömet lehel, még pedig a nélkül, hogy elveszítené az erőteljes, férfias külsejét.

Teljes szívvel járunk hozzá ezek után a Typographia amaz óhajához, hogy az immár erős nyomdász-szervezet az új otthonában még jobban erősödjék és gyarapodjék.

S itt közöljük egyszersmind Morócz Jenő poéta szak-társunknak ama szép költeményét, amelyet Balázs Olga színművésznőnk oly hatással szavalt el az ünnepélyen:

Örök csatát vívunk: a lét csatáját,
Előre tör a küzdő, nagy sereg,
A sötétségnek karhadát, ősi vdrát
Sok száz ezer kar ostromolja meg.
Számunkra nincs ünnep, Szakadatlan
A bajulás, a harc, a küzdelem;
Kemény csatát ví minden pillanatban
A nagy Jdúért a sludr Jelen.

A röpke napnak minden perce drága,
Nincs érkezésünk ülni Ünnepet.
És mégis, mintha ünnep volna máma,
Megállt a harc, elült az ütközet.
Megilletődve üssze gyűlt a gárda,
A béke művét ünnepelve itt.
Az üsszetartás büszke palotája
Bz van fejezve, itt emelkedik.

Nagymesterünk, Gutenberg néma árnya
Oh szállj közénk e rég vdrt, nagy napon!
Tléd legyen a hda szép vdrága,
Nevében győztünk téren, anyagon.
Te voltál itt az üsszetartó eszme,
Hagy létrejött e fényes palota;
Míg áll e hajlék, oh maradj itt, benne
Nagy szellemednek legyen otthona.

Nem hirtelen nőtt ez a ház magasra,
Elkezdte rég egy lelkes nemzedék,
Kik egyesültek egy tömör csapatba,
Hagy Istápolják egymás érdekét.
Bizva magukban, önön-erjűkben,
Ülték előre a nagy művet ők.
Dicső emlétek hálátelt szílvűkben
Örökre él, ti áldott magvatók!

Kicsinyke mag volt, mit ők elvetettek,
De egyre nőtt a fáska, egyre nőtt...
S akik alatta enyhülést kerestek:
Befűtte lombja a sok szenvedőt.
Az druák könnye felszáradt alatta,
Ott lettek irt a síró özvegyek,
S kinek munkában elfáradt a karja,
A pihenést csak ott találta meg.

S mi lett e fából? Biztos, drága otthon,
Hová mindnyájan bátran térhetünk,
Szilárd erősség kőkemény parancdon,
Máskor csodálat, — büszkeség nekünk.
Hatalmas vdr Gutenberg hadának,
Munkás kezekhez méltó szervezett,
Amely fölött vlgázva örül állnak
Az üsszetartás és a szeretet.

A lombos fából palotát teremtet
Egy tettere bator, Ifju nemzedék;
Nagy munka volt, de végre megszülemlt,
S egy büszke csarnok tárol im elénk.
És avatásra jöttetek ti mostan,
A nagy családnak méltó gyermekei;
Legyetek üdöz fényes házatokban,
Tlétetek az, örüljétek neki!

Itt gyűjtetek erőt a küzdelemre,
Ha elfáradtok, ide térjétek!
Innen repüljön szerte minden eszme;
Nagy gondolatok: itt szülessetek.
A szent tudásnak lángja itt lobogjon,
Csak az teremthet új világokat...
És itt ragyogjon, tettere lntve folyton,
A szabad lélek, szabad gondolat!

Minden küvét mi haradtuk lassan össze,
Miként a fecske fészket hagyha rak;
Verejtékünk, a munka drága gyöngye
Tess ékessé, ti csillagok falak.
Amíg áll álltok, büszkén égbe tárve,
Hirdetve fennen Mesterünk nevét,
Dicsérlétek hangosan mindörökre
Az üsszetartó munka erejét!

Oh légy te ház egy baldagabb Jdúonek
Szilárdan áll, erős oszlopa.
A harc folyik és szórnyón az időnek
Már elközel a győzelem kara.
Te, Gutenbergnek harcoló csapatja,
Tudom, elől fogsz ott is állani,
Mlődn a munka népe üsszetartva
A nagy Jdúendőt együtt vívja ki!

A Mäser-lemezek maratathatósága.

Bauer Ferenc, a bécsi grafikai főiskolának szaktanftója rendkívül fontos, minden betűszedőt kiválóan érdeklő találománnyal számol be egy bécsi újságban. Cikke az érdekeltebb részletek elhagyásával a következőképpen hangzik:

A modern akridens nyomtatványok előállításának dolgában igen fontos szerepük van az alapnyomatoknak. Nemcsak hogy nagyobb fölületű tónusokat nyomtathatunk róluk, hanem egyszínű ornamensek és illusztrációk színezéséhez is használhatók, vagy éppenséggel önálló díszít, silhouette-et, léret, keretet stb. véshejük a különféle alapnyomati lemezekbe. Könnyű megmunkálhatóságuk s viszonylagos olcsóságuk révén a krétázott lemezeket kedvelik legjobban, amelyek közt kétségtelenül a Mäser-lemezek a legismertebbek.

A komplikáltabb nyomtató-lapoknak alapnyomati lemezekből való kimunkálása mindenestre jókora ügyességet tételez föl a munkás részéről, s a mellett fáradtságos, időrabló munka, s éppen ezért gyakran nem is igen fizetődik ki. Ezt tudva, már jó ideje foglalkoztam azzal az eszmével: nem lehetne-e valamely olyan eljárást kitalálni, amely a sok körülményességgel járó vésést — legalább a Mäser-lemezeket illetőleg — pótolhatja, s lehetővé teszi, hogy a komplikáltabb lemezeket is egyszerűbb eszközökkel, biztosan s gyorsan állíthassuk elő. — S mert ez legvalószínűbben valami marató-eljárással volna elérhető: első dolgom volt, hogy a maratás műveletéhez minden tekintetben alkalmas anyagot keressek.

A Schwärzler-féle kréta-egyengítés sikere vezetett arra a gondolatra, hogy a Mäser-lemezek maratását ugyancsak a klórlúggal próbáljam meg. Fűdősze-ről spirítuszban oldott sellakot használtam, esetleg aszfaltlakkot. Az új marató-eljárás kidolgozásánál nem találtam különösebb nehézségekre; sőt ellenkezőleg: már az első kísérleteknél is meglepően jó, nyomtatásra alkalmas lemezeket készítettem. Legfőképpen attól tartottam, hogy a maró folyadék alá találja marni a sellakkal befűdött helyeket, de ez nem történt meg. Ennek magyarázata nézetem szerint az, hogy a fűdözgetésre használt sellakoldat a lemez porózus anyagába mélyen beleveszi magát, s azt megkeményíti. E nézetem mellett szól az az észleletem is, hogy a maratott lemezek ellentétlőbbaknak bizonyultak, mint a kézi vésés útján előállított lemezek.

De mert eljárásom a gyakorlati élet számára meglehetősen előnyöket rejt magában, nem lesz talán érdektelen, ha a következőkben elmondom az eljárásom legfő részleteit.

A maratandó képnek vagy más egyébnek körvonalaát egy darab Mäser-lemezre átnyomjuk vagy átrajzoljuk. Mind-ama részleteit ezután a lemeznek, amelyeknek kidomborodóknak kell maradniok: spirítuszban hígva oldott sellakkal avagy aszfaltlakkkal kell beecsetelnünk. Különös figyelmet kell fordítanunk a körvonalak elfűdésére; ennek a lehető legpontosabban kell történnie, mert csak így lehetnek a rajz szélei élesek és tiszták. Jó, hogyha a sellak mentől folyósabb, mert így az ecsetelés könnyebben esik. Fűdözgetni nemcsak ama részleteket kell, amelyek a későbbi nyomtató-fűlületet adják, hanem a lemez külső szélét is vagy egy

ujjnylra, sőt még a lemez hátulját is. A fűdözgetés tehát szakaszított úgy történnik, mint a cinkmaratásnál, csak hogy nem meg-megismételve, hanem mindössze csak egyszer.

Marató-folyadékul 25 rész klórlúgot, vagy más szával klórkáli-oldatot használok, 75 rész vízzel keverve. Ehhez a recepthez nem kell mindenkor pontosan ragaszkodnunk, sőt nem is igen lehet, mert hiszen nem áll mindenkor egyforma erősségű lúg a rendelkezésünkre. S különben is, egy-két kísérlet után már tapasztalásból meg tudjuk mondani az esetről-esetre szükséges keverési arányt. Marató-edényül valami porcellánból vagy kűedényből való tál a legalkalmasabb, s a maratás folyamatát a tál ringatásával ajánlatos gyorsítanunk. Az egész különben is csak néhány percig tart, addig tudniillik, amíg a krétaréteg alatt levő karton elő nem tűnik. A lemezt ekkor közepes keménységű kefével megtisztítjuk, s aztán vízzel való kellő kimosás és leűblögetés után valami sima lapra terítve, megsűrítjük. Hogy a szélel föl ne kunkorodjanak, ólom-űrtűlőket is rakhatunk rájuk. A száradás gyorsítása végeti íltatás papirost nyomkodhatunk a lemezre, esetleg kályha mellett is sűtethetjük a száradást. Ha a lemez jól megsűradt, a széleít levágjuk, s aztán a megszőkott módon fára ragaszítjuk a lemezt.

A sellakréteget spirítuszba mártott vatíval vagy ronggyal távolítjuk el; ha aszfaltot használtunk marató-alapul: benzollal vagy terpentín-olajjal tűrténik az eltávolítás. Ennek a lemosásnak különben nem kell valami nagyon tökéletesnek és gondosnak lennie; ha a lemez már egyenletes fűlületű: a még rajta tapadó sellakot vagy aszfaltot ne bántsuk, egészen jó az védő fűlületnek.

Ahol nagyobb kiterjedűsű nem nyomódó fűluletek vannak a lemezben: vésővel kell a lemezt mélyitenünk, illetőleg a krétaréteg alatt levő kartont eltávolítanunk. Ez azért történnik, mert a krétarétegnek viszonylag nagyon csekély a vastagsága, s ha a kartont is nem vágánk ki, könnyen festéket fogna. Kisebb nem nyomódó fűluleteknél nincs erre szükség, mert az egymáshoz közel eső domborulatok meglehetősen fölirtják a festékező hengereket a nyomáskor.

Megpróbálkoztam azzal is, hogy nem lehetne-e zsíros festéket a sellak meg aszfalt helyett marató-alapul használni. A kísérlet pompásan sikerűlt, s mondhatom, hogy bizonyos körülmények közt az ilyen festékekkel készűlt átnyomatot könnyen közzvelenül maratathatjuk a lemezről. A fő dolog, hogy a festékezés eléggé bűséges legyen ilyenkor. Mindamellett marató-alapul mégis a sellak-oldatot ajánlom a legjobban, mint amely gyorsan szárad, s ennél fogva nem tűrlődik el egykönnyen; továbbí előnye, hogy a lemezt egyűttal preparálja s nagyon ellenállóvá teszi. E mellett a maratás után könnyen és gyorsan eltávolítható a lemezről.

Meggyűdűdéseim, hogy eljárásom segedelmével komplikáltabb lemezeket is készíthetünk, még pedig jóval rövidébb idő alatt, mint az különben a kézi vésés útján történnéek.

Megjegyzem még, hogy a maratás útján előállított alapnyomati lemezről stereotípálás vagy galvanoplasztika segedelmével nagyobb nyomásbíróságű lemezt is készíthetünk.

Különféle apró közlemények.

A Könyunyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

E hó 20-án végre megkezdődött Szakkörünk tanfolyamainál is a tanítási esztendő. A késlekedésnek legfő oka az volt, hogy az állami órás- és mechanikai iskola épületét, ahol tudvalevőleg szaktanfolyamaink helyiségei is el vannak helyezve, hosszabb időn által tatarozták. Most már e munkálatok is véget értek, s a tanításnak mi sem állja útját.

A Könyunyomdászok Szakköre választmánya e tárgyban a közelmult napokban a következő fölhívást bocsátotta ki:

"A Könyunyomdászok Szakköre 1907 október hó 20-án nyitja meg öt hónapra terjedő tanfolyamait. Célja a mesterséget szerető és tanulni vágyó nyomdásznak alkalmat nyújtani, hogy magát meslerségében tovább képezze. Ma már minden nyomdász tudja, hogy olyan pályán van, amely tanulnivalóval ellátja egész életén, de még inkább físzitában kell lennie azzal, hogy ha fölülemelkedik az átlagon, szóval többet tud: ez előnyökkel biztosít számára. Bizonyítja ezt a gyakorlat is. Az 1907—1908-iki szaktanfolyamon oly szakba vágó dolgokat fogunk tanítani, amelyeknek megtanulása mondhatni életszükséglete a modern nyomdásznak: szedőnek, gépmesternek egyaránt. Arra hivatott és és elismert erők vezetik a tanfolyamot, kiknek fő céljuk a gyakorlatban jól értékesíthető dolgok tanítása, úgy azonban, hogy az könnyen érthető, sőt élvezhetően megemészthető legyen. A tanfolyam az állami órás-szakiskola épületében lesz (VIII. Tavaszmező-utca 15. sz.), minden vasárnap délelőtti a következő órarenddel: reggel 8 órától 10-ig rajz, egy negyed 11-től 11-ig szabad előadás, 11-től fél 1-ig tipográfiai vázlatkészítés az I. emeleti termekben; reggel 8 órától fél 1-ig szabad előadások a gépmesterek tudnivalóiról, s ezzel kapcsolatosan gyakorlati munka a kísérleti nyomda helyiségében. A könyunyomdászattal szorosan összefüggő rokon szakok ismertetését és gyakorlati bemutatását valamivel későbbben kezdi meg a tanfolyamvezetőség.

A rajzot Bartha Ernő rajztanár, grafikus művész, míg a tipográfiai vázlatkészítést akcicens-szedő-gárdánk régi, kipróbált erői tanítják. A gépmesterek tanfolyamát tekintélyes szakférflak vezetik. A szabad előadásokon minden vasárnap más fog értekezni egy-egy a nyomdászra nézve fontos tárgyról, melynek programját a tanfolyam vezetősége négyhetente előre fogja közhírré tenni. Az első négy a következő lesz: Tanay József: a könyunyomtatásról általában; Szabó Róbert: a grafikai iparágak; Ifj. Aligner Antal: a betű és neme; Löwy Salamon: a könyunyomdai díszítő anyag. — A beiratkozási, biztosítéki s egyéb díjak az idén elesnek, rajz- és egyéb eszközökről azonban kiki maga gondoskodik. Az összes tanfolyamokra beiratkozhat minden szakköri tag, ha most lép is a Körbe. A szabad előadásokon a beiratkozottakon kívül szívesen látja a szaktanfolyam vezetősége a nyomdásztiársadalom minden tagját, sőt a nyomdásztiársadalmon kívül álló érdeklődőket is."

E fölhívás kibocsátásától a tanfolyamok kezdetéig, vagyis október hó 20-áig összesen 63 szakitársunk iratkozott be.

Az első előadásán Tanay József elnök szakitárs méltatta megnyitóját és szabad előadása keretében a szaktanfolyam célját. Ez előadás a legközelebbi előadási napon folytatódik.

A vázlatkészítési tanfolyamot Stalla Márton és Novák József szakitársak vezették be. A gépmesteri és nyomdai tanfolyamot pedig Fuchs Zsigmond szakitárs, továbbá Bauer Ferenc s Bauer Henrik gépmester szakitársak vezetik.

Monumentális nyomdászat-történelmi munka

van az előkészítés stádiumában. Esetleg több nyelven jelenik majd meg. A magyar kiadás terjedelme hetven-hetvenöt lexikon-formátumos lvere van tervezve, amelyből negyvenötötven lvert a sokszorosítási technika története foglalja el, a többiben pedig a magyar nyomdászat személyi vonatkozású adatait adják, valamint a magyarországi nyomdák történelméről stb. is, kezdettől fogva a fizeklienecdi század végéig. A vállalkozás anyagi része már biztosítva van. Ezek előrebocsátása után arra kérjük a szakitársakat, meg általában az ügy iránt érdeklődőket, hogy amennyiben eddig közírodalomra nem került személyi avagy tárgyi adatok volna a birtokukban, közöljék azokat a munka magyar kiadásának szerkesztőjével, Novák Lászlóval (Budapest V. Hold-utca 7). Szívesen fogadjunk a régebbi meg a közelmultbeli kiváló nyomdászok életére és működésére vonatkozó bármely adatot, s azonkívül különösen érdekelnek a régebbi alapítású nyomdák belső életére vonatkozó adatok.

A Pester Lloyd-Társaság könyunyomdájának

felelős műszaki vezetője: Kozól J. Antal harminchét esztendő szolgálat után megvált állásától, s utódjává Krausz Soma budapesti nyomdatulajdonost, a grafikai közélet egyik fiatal, de mindamellett igen agilis tagját nevezte ki a társaság.

A Pénzüntézet és Irodai Felszerelések Műintézete

külön körlevélben hozza a közönség tudomására, hogy Szegő Lipót ügyvezető igazgatóját állásából elbocsátotta. Szegő Lipót szakitársi körökben sem örövendt valami nagy és őszinte rokonszenvenek, s ennél fogva aligha is fog irónyában a részét valami különös mértékben megnyilvánulni.

Megint új híradás a színes fotografálásról.

A színes fotografálás egyike a jelenkor legfontosabb problémáinak. Minduntalan újabb és újabb híreket hallunk arról, hogy ismét sikerült a probléma megoldásához közeledni.

A zürichi politechnikum egyik hírneves tanára, Barbieri professzor, nagy ismeretű előadást tartott a Lumière testvérek színes fotografálási eljárásáról. Előadásából megtudtuk, hogy a francia föltalálók tényleg fényes eredményt értek el. A próbatölvételek plasztikus látszatúak és színhatásuk pompás. A természetes színű fölvételek virágokról, tájakról és festményekről készültek, és sok arckép is van közöttük. A legtöbb kép tökéletesen sikerült. Van közöttük egy lengerparti fölvétel, amelyen a tenger színe, a parttól nagy távolságra levő hegyek, a kék ég és a hajókon lengő francia zászló olyan természetes színben jelenik meg, hogy a néző azt hiszi: a valóságot látja kicsinyben.

A színes fotografálás előállításának ama problémája, hogy a háromszínű nyomtatásnál egyszerűbb úton-módon legyen a kép elkészíthető: a Lumièreek találmányával úgy látszik közel jutott a megoldásához, mert Barbieri szerint ez a találmány túlszárnyalja praktikus érték dolgában az amerikai Donough, a dublini Joly, a zürichi Smith, a párisi Jougla és a berlini Krown metódusait, s ennél fogva praktikus érték dolgában minden ily találmány közt a legelső.

Az eljárás nagyon egyszerű. Egy kékre, vörökre és sárgára festett burgonyakeményítő-szemcsékből előállított és tűkrőveglapra rögzített raszterre fényérző emulziót öntnek, úgy hogy exponáláskor a fényugarak a tárgylencsé-

tól először az üvegen és aztán a raszteren keresztül jutnak a fényérző rétegre. A régi eljárásokkal ellentétben álló emez elrendezéssel lehetővé tették, hogy a képpaladák helyesek legyenek. Az exponálás ideje viszonylag rövid, amennyiben jobbfajta aplanáttal — igen jó világítást fölfigyelve — már egyetlen másodperc alatt is kifogástalan fölvetel végezhető.

A további manipulációk is nagyon egyszerűek. Abszolút sötétségben, mindössze két és fél percig hűvűk a képet elő, hogy aztán lebblítve, s végül savanyú permangán-oldattal leöntve (ami a negatív képnek pozitívvá való átalakulását idézi elő): nappali világítást mellett egészen kifejlesszék. E munka közben a képen áttekintve, a kifejldés s a színek előállása pompásan megfigyelhető. A földerítés, erősítés és fixálás munkája csak nagyon kevés időt vesz igénybe; a fényérző réteg rendkívüli vékonyságánál fogva a klmosás igényelte idő alig lesz ki néhány perccel, s a megszáritás legfőbb ha öt percnél időbe kerül. S ekkor már kész is a jó, a fotografált tárgynak minden színét visszaadó pozitív kép. Erről aztán a közönséges fotografálás útján tetszés szerinti számban készíthetők a hasonló színes másolatok.

Lumière-ék találmánya egész hatalmas perspektívát nyit meg a jövőre nézve; igen nagy haladást jelent a fotografálás technikájában, de még nem a végleges megoldása a problémának. A pusztá fényhatás következtében készülő színes fotográfia még mindig a jövő kérdése marad, mert hiszen ami színeket a Lumière-féle fotográfiai képeken látunk: a raszterben foglalt festékanyagoktól származik.

A világnyelvek ügye az akadémikusok előtt.

Az akadémia nemzetközi szövetségének legutóbbi konferenciáján szóba került az úgynevezett világnyelveknek — tehát a volapüknek, esperantónak stb. — az ügye is. Részletesebb vitába azonban nem bocsátkoztak az akadémikusok. E helyett egyszerűen hozzájárultak a berlini Díel professzor fejtegetéséhez, aki kijelentette, hogy semmiféle mesterséges nyelv sem helyettesítheti a világforgalmat manapság lebonyolító kulturnyelveket. A legfő kulturnyelvek megtanulása mindenkori a legbiztosabb módja lesz annak, hogy a velünk érintkező szomszédos népeknek igazán a szívükhöz férközhessünk. Ez a nyelvtanulás azonban a kulturnemzetek egymással szemben való nemzetközi függősége mellett elengedhetetlen minden népre s egyes emberre nézve, ha nem akarnak a többiek mögött hátramaradni.

Kempe Károly a japánországi államnyomdáról.

A híres nürnbergi stereotípör Kempe Károly a fölkelő nap országában utazgatott mostanában. Egyik újabb levelében a maga jóízú, energikus modorában az ottani államnyomdáról mond el érdekes, mindlunk eddig ismeretlen dolgokat:

„Az állami nyomdák megsemmisítése a legtöbb országban bajos dolog, mert hiszen tudvalevőleg e nyomdákban nyomtatják a papírosbankókat, s így idegen embernek nem igen szívesen költik az orrára a különféle technikai fogásokat és eljárásokat. Itt pedig különösen meg szokták vizsgálni az ajánló leveleket, mielőtt az idegent beeresztenék a nyomdába. Kiváló protekció révén nekem sikerült bejutnom.

A japán államnyomda is meglehetősen nagyra nőtt immár. Hely dolgában nagyon szűken vannak, s talán ennek tulajdonítható egyrészt, hogy újabb gépekben meglehetősen nagy ottan a hiány. A munkák azonban oly kifogástalanok, hogy nem győztem elegendő csodálkozni: miként lehet a meglevő eszközökkel ilyen szép munkaeredményeket elérni.

A gépek általában lassan járnak, de ezt sok esetben a könnyű nyomtató-papíros teszi szükségessé. Mert Japánországban a papírost nem tartják annyira mindenféle nehéz földes szurrogátummal, mint az a mi Európánkban szokás.

Az államnyomda gépeinek ujjakkal való kicserélése mellesleg viszonylag elég okos vállalkozás volna. Az új gépek

egyrészt nem igényelnék akkora helyet, mint a régiek, s a mellett pontosabban, zajtalanabban meg gyorsabban is működnek; fogazatos alkatrészek finomabb megmunkálásúak, s ezért a kenésükhöz finomabb olajat lehet venni, aminek ismét az az előnye, hogy az olajból összekeménykedett piszokfélének a mennyisége is kevesebb. Pedig ahol nagyobb mennyiségű olaj keménykedik össze ilyenformán, ott oda van a regiszter. Hogy minő nehéz aztán az ilyenképpen megtámadott géppel jó munkát végezni: bizonyítható a japán levélbélyegek. Ha nem csalódom, száz van belőlük egy-egy lapon; a bélyegek között — mint tudjuk — perforálják, s a lyukasztatásnak mindig pontosan a bélyegköz közepére kell esnie. Azokon az üveken, amelyeket láttam, erről szó sem volt, majdhogya nem valamennyinél a bélyeg rajza is perforálva volt, ami pedig a világppóstai egyezmény értelmében értéktelenné teszi a bélyegeket. Képzelték tehát, hogy a sok makulatura következtében mily regle-vel kell dolgoznunk az ottani államnyomdabélieknek. Holott ezt el is kerülhetnék.”

Adatok a keresdi nyomdának a történetéhez.

A Magyar Könyvszemlemben olvassuk: A Bethlen Elektil földlított, rövid életű keresdi nyomda történetéről semmit sem tudunk; Játormán Bethlen Farkas históriájának a Thököly-féle (1690) alkalmával félbenmaradt példányai egyedül emlékei a nagy áldozattal fentartott nyomdának, egyéb nyomok eddig napvilágot nem láttak; magában a különben Jákurban fentartott kastélyban manapság semmi sem mutatja, hogy ott valamikor nyomda is volt. Nem látszott tehát fölöslegesnek annak a számadási följegyzésnek közzététele, mely részben a nyomdafőlszerelésekre, részben egyebekre vonatkozik, s magától Bethlen Elektil származik, abból az esztendőből, mikor Bethlen Farkas históriáját nyomtatni kezdték. A számadási följegyzés a következő:

„Typographus Uramék pénzbeli fizetéseket leváltak ez szerinti: Anno 1684. die 20. Januári. Kolozsvárat indulások előtt leváltak készpénzt hatvan forintot .. l. e. fl. 60

Eodem anno circa 26. diem Martii. Keresden adatott az asszony 6 klymeknek negyven forintot .. l. e. fl. 40

Die 7. Aprilis. Adatott az ur klyme satók és praelumhoz való egyelmások kiváltására két forintot és ötvennyolc pénzt .. l. e. fl. 2.58

Die 11. Maii. Leváltak az urtól 6 klymetül negyven forintot .. l. e. fl. 40

1. Septembris. Keresden Székési uramnak, hogy Colosvárra ment, attam .. fl. 8

Srótháznak foglalásért fizettem az aranyművesnek fl. 1.20

17. Decembris. Leváltak itt Keresden Székési és Jakab deák uraimék száz forintot .. l. e. fl. 100

20. Decembris két srófok udítására leváltak .. fl. 1.35

Anno 1685. 1. Junii. Szt. Miklósról (t. i. Bethlen-Szt.-Miklós) küldött pénzt, ugymint nyolcvan forintot leváltak Székési uram és Jakab deák.” (A följegyzés eredetije a gr. Bethlenek keresdi levéltárában.

Dr. Lukinich I.

A könyvnyomdászati mai állapota Egyiptomban.

A könyvnyomtatást Egyiptomban Bonaparte Napoleon honosította meg 1798-ban, híres expedíciója alkalmával. Azóta — bár az ottani iparban elég számottevő szerepe van — meglehetősen lassan fejlődött Egyiptomban a mesterségünk, s az európai iparművészeti magaslatot távolról sem sikerült még ott megközelítenie. Ami nyomda van a fáraók országában, részben francia hatás alatt, s bár ben-szüllött munkásokkal, de a régi franciás technika szerint dolgozik. A nyomdák szállítói is jelentékeny részben franciák. Festéket például a világghírű Lorilleux & Cie. cég szállít mindenfelé, belányaggal pedig főként a párisi Debernyn-tüde látja el az egyiptomi nyomdákat, bár újabb időben a milánói Nebiolo cégben hatalmas versenytársra akadt.

Az arab nyomdák berendezése mindamellett szánalmasan szegényes. Egy-egy betűnagyságból csak a legszükségesebb mennyiség van meg a nyomdákbán, s akárhányszor megessik, hogy a princípális lóhalálában stafétát küld a kátról öntődel képviselőkhöz: küldjön neki haladék nélkül ötven vagy száz gramm ilyen vagy amolyan betűt. A minimum fogalmának illetően leszállylása a mi szemünkben nevetségesnek látszik, ott azonban mindennapos, megszokott dolog.

Mekkora lehet a kézi írásnak a gyorsasága?

Egy francia írónak és statisztikusnak nagyon sok ideje lehetett, hogy megfigyelje az írók munkáját, illetve írás közben megtett útját. Gyakorlati író átlag harminc szót ír le percenkint. Ha a szavakat, azaz a toll kanyarulatait a betűalakoknak megfelelően fonállal pontosan elfűdjük és azután a fonalat kinyújtjuk, a harminc szó éppen öt méternek felel meg, vagyis a toll a harminc szó leírása alatt öt méter hosszú utat tett meg. Ezen az alapon számítva egy óra alatt háromszáz, egy nap alatt tíz órai munkaláddal számolva, háromezer méter utat tesz meg a toll, ami egy év alatt 1095 kilométernek felel meg. Ugyanígy számítva egy perc alatt négyszáz, egy óra alatt 28800 kanyarodást, fel- és levezetést, hajlítást végez a toll. Ha kiszámítjuk csak egy napra is a toll mozdulatát, nem kell csodálkoznunk, ha valaki írógőresről panaszkodik. — Eddig a francia író, azt azonban úgy látszik felelt, hogy a leggyakorlatosabb másoló sem képes egyfolytában tovább, mint legföljebb négy-öt óra hosszat írni. Még ez a munka is a legnagyobb mértékben idegfejtő, hátha még gondolkodni is kell hozzá.

Százharminc ezer sterling font ócska könyvekért.

A londoni könyvpiacra az elmúlt szezonban nem kevesebb, mint 130000 sterling fontot adtak régi könyvekért és kéziratokért. A könyvek közül sok jóval nagyobb áron kelt el, mint amennyit eddig fizettek értük. Hogy mekkora volt a kereslet, abból is látható, hogy egyedül kilenc áruverés 17250 sterling fontot eredményezett. Legnagyobb áron Shakespeare műveinek első kiadása kelt el, amelyért 3600 font sterlinget adtak, többet, mint az eddigi ár kétszeresét. Shakespeare harmadik kiadása 1550 fonton kelt el, a "Lancaster s York házak küzdelme" című műért pedig 1910 fontot fizettek.

Könyvek a La Manche csatornának fenekén.

Egy francia hisztorikus érdekes tanulmányt írt a francia könyvkereskedelemről. Amikor Napoleon kénytelen volt belátni, hogy az angolok ellen alkalmazott szárazföldi zár a francia kereskedelemnek okoz mérhetetlen veszteségeket, megengedte az angol gyarmatárúk behozatalát, de csak akkor, ha ugyanannyi értékű árút vesz Franciaországtól Angliába, mint amennyit elad. A külkereskedelem tehát ilyen alapon indult meg és a franciák leginkább regényeket küldtek Angliába. A francia könyvkereskedelmet ugyanis ezek a háborús évek teljesen tönkretették s két kézzel kapják az angol exportőrök ajánlatai után, hogy ők könyveket vesznek cserébe. Vásároltak is sok ezer kötet regényt, de egyikük sem jutott át a csatornán. Ennek igen egyszerű oka van. Napoleon azt akarta, hogy az angolok ugyanannyi értékű francia árút vegyenek, mint amennyi gyarmatárút eladnak. Már most a francia kereskedő Liverpoolban vett ötven centimeért egy font kávét, amelyért Párisban nyolc frankot kapott. Igen ám, csak hogy az angol kereskedőnek is kellett vásárolnia. A francia tehát eladta, illetőleg odaajándékozta néki az ötven centime értékű könyvet: így a kávé egy frankjába került, de még mindig nyert rajta hét frankot. Természetesen a legértéktelebb könyveket szedték össze ilyen célra, hogy vételáron alul szerezhessék be az ellenértéket, s így minél többet nyerjenek. Az angolok azonban

meg voltak akadva. Mit csináljanak a francia regényekkel meg fűzfá-versekkel? Ha be akarják vinni Angliába az árút, vámot kell érte fizetni, azt pedig meg nem éri. Nem maradt más hátra, mint a könyveket a La Manche csatornába beledobni. Nem kevesebb, mint húsz millió korona értékű regény és verses könyv fulladt ilyen módon a vízbe.

A papirosvámnak kijátszása Görögországban.

Görögországnak papirosgyártó ipara úgyszólván nincsen. A papírost tehát külföldről importálják, még pedig a hírlapok nyomtatására valót vámnélkül, de már a könyvek nyomtatására valóért megfizetés vámat kellene fizetni. Az athéni könyvkiadók és könyvnyomdászok most olyképp fognak ki a kormányukon, hogy nyomdáikat Kréta szigetére telepítik által, s a könyvkiadványokat ott állítják elő. A kész könyveknek Görögországba való bevitelért nem kell vámot fizetni, s így tekintélyes összeg marad a zsebükből.

Az oroszországi szakfolyóiratok üldöztetése.

Az orosz kormány nem elégszik meg immár azzal, hogy a szabadabb fölfogású politikai lapokat üldözzék; rávetette ujabbban a szemét a hébe-korban szakszervezeti és társadalmi kérdésekkel foglalkozó szakfolyóiratokra is. Legutóbb két nyomdászati szaklapnak a szerkesztőjét illették el horribilis pénzbírságra. Az egyik lap a szentpétervári Siszny Persatnika (Nyomdászélet), amelynek szerkesztőjére ötszáz rubelnyi bírságot róttak ki. S mert a szerkesztő, Grigorijev szaktárs, ezt az összeget nem tudta időjekorán előteremteni, a múlt hónap végén elfogták és bebörtönözték érte. Még jobban sújtották egy moszkvai lapírtársunkat, a Persatnoje Djele-t (Nyomatás), amelyre nem kevesebb mint háromezer rubelnyi pénzbüntetést szabtak ki a kormány pibékijelvé szegődött bírák. Különböző most Oroszországban az újságszerkesztés a lehető leghálátlanabb foglalkozás.

Franciaország két esztendő előtti könyvtermelése.

A "Droit d'Auteur" szerint 1905-ben 12416 könyvet, 63077 zeneművet és 738 metszetet nyomtattak Franciaországban. A jogtudományokat, fizikát s kémia, természetrajzot és orvostudományt illetőleg a könyvek száma folytonosan csökkenőben van, a bibliográfiával és szépirodalmi könyveké ellenben emelkedik. A bevitel értéke több mint 50 millió frankra rúg; ebből a metszetek, karcoké, litográfiáké és kromoké a fő összeg: 25036000 frank; az újságokra és folyóiratokra 5544000, francia nyelvű könyvekre 4109000, s más nyelvűekre 2120000 esik. A kivitel értéke 74492000 frank. Ebben a metszetek 12 millióval, az újságok 16 millióval, a francia nyelvű könyvek több mint 11 millióval, az idegen nyelvűek egy millióval szerepelnek. Négy év óta 16 millióval nagyobbodott a kivitel.

Hogy a papírost valami fémre ragaszthassuk,

még pedig úgy, hogy azon jól és tartósan megmaradjon, mindenekeletti száda-oladattal jól meg kell mosnunk a fém felületét, s aztán jó szárazra ödröszölnünk. A fémre aztán friss hagymalevet kenve, bármint jobbfejta ragasztó-szert használhatunk a papíros odaerősítésére. Az eredmény az lesz, hogy a fölragasztott papírost csak nagy nehezen tudjuk a fémről leválasztani. Ha a vöröshagyma leve helyett zaponlakkot használunk, a papíros még jobban odaragad.

A szaglás érzékének kihasználása reklámcéllra.

A szaglás érzékét ritkán használják fel reklámcélokra. Utazók beszélnek azonban, hogy Oroszországban a pálinkamérők az üzlet előtti járdát szesszel vegyített vízzel locsolják, hogy a pálinkalovók szaglási érzékére hassanak és azokat ilyformán a pálinkamérésbe való betérésre csábítsák.

A Magyarországi Munkások Kokkant- s Nyugdíj-Egyesületének augusztus havi kimutatása a következő forgalmat tünteti föl: Bevétel volt összesen 80279.02 kor., rokkanségi segélyek kifizetése 197 tagnak 9475.03 kor.-t, árvassegélyekképpen pedig 50 árvának 471.34 kor.-t. Tagok száma augusztus végén 53601. Fiókok száma 171. Segélyezésekre 1903 óta összesen 166505.52 kor.-t fizetett ki az egyesület, amelynek magyar és német nyelvű, havonként megjelenő hivatalos közlönye is van. E közlöny mindegyik száma részletes kimutatást közöl a központi választmány működéséről, a kiadásokról és bevételekről, valamint a vidéki fiókpénztárak működéséről is hoz rövid tudósításokat.

Az Iparművészeti Múzeum és Iskola könyvtára.

Az Iparművészeti Múzeum és Iskola könyvtára nyitva hétköznapokon (hétfő kivételével) délelőtti 10-től 12-ig és este fél 7-től fél 9-ig. Bejárat nappal Üllői-ut 33. és este Kinizsi-utca 31. szám alatt. A könyvtár főbb szakosztályai: építészeti, szobrászati, festészeti, ornamentika és dekoratív kompozíciók, grafikus művészet, textilipar, agyagipar, üveg, zománc, mozaik, bútorkészítés, bőrmunkák, ötvösség stb. — A könyvtár látogatása mindenkinek díjtalan.

Nyomdászok jubileumai Temesvár városában.

Felejthetetlen emlékü ünnepélyt rendeztek a temesvári nyomdászok október 6-án egyik derék szaktársunk, Bauer Adolf huszonöt-éves jubileuma alkalmával. Az ünnepeltet értékes ajándékokkal lepték meg, s a tisztelőire rendezett estélyen a Typographia-dalokból meg ennek a házi zenekara is közreműködött. Gábrriel József szaktársunk tartotta az ünnepi beszédet, amelyre az ünnepelt meghatóltan válaszolt, szíve mélyéből köszönve a nagy és váratlan óvadólt. Majd Kácsér Kamulusz, a Temesvári Zeitung felelős szerkesztője tolmácsolta szép beszédében a hírlapíró és nyomdász közt való rokon érzést. Utána Karl Péter a szociáldemokrata párt nevében, Ujda szaktárs pedig a Csánádi-nyomda személyzete nevében köszöntötte föl a jubilánst. Kasztriner Samu, a Volksblatt szerkesztője és Mourlin Frigyes, az Uhrmann-nyomda művezetője igen humoros beszédében méltatták a jubiláns érdemeit, miközben a jelenlevő hölgyeket is főköszöntötték. Az utóbbinak fia, Mourin József klasszikus hegedűjátékával, Fűrari Izsó, Jungbert és Kugler szaktársak pedig humoros előadásokkal szórakoztatták a jelenlévőket, kik a legjobb hangulatban és szinte családias egyetértésben maradtak együtt késő éjjelig.

Szeptember 13-án volt 25 éve, hogy Homa József szaktárs a temesvári Uhrmann-féle nyomdába belépett, s ez alkalomból a nyomda személyzete, valamint a főnök is a szokásos szerencsekluvánatokon kívül élénk óvadólatok részesítette jubiláns szaktársunkat, akit maradáno emléktárgyakkal is megtiszteltek. A magunk részéről is gratulálunk.

Változások a nemzetközi póstai forgalomban.

A folyó évben megtartott nemzetközi póstakongresszus többféle újítást határozott el a nemzetközi forgalomban, s ezek október hó 1-én léptek életbe. Közülük emez újítások közül a mireánk, nyomdászokra nézve legfontosabbakat.

A levelező-lapokra vonatkozólag a következő megállapodások történtek: A fűlő a cím-oldalnak bal felét levelezésre, képek, ábrák, hirdetések elhelyezésére is felhasználhatja. E hirdetés akár egy, akár több vállalatra vagy üzletre vonatkozhatik. Fényképet, címkét vagy egyéb papírosdarabot a levelező-lap címlőaláíra csak akkor szabad fölragasztani, ha a papíros nagyon vékony és jól ragasztható. A magán-ipar útján gyártott levelező-lapnak legalább tíz centiméter szélesnek és legalább hét centiméter magasnak kell lennie. Ezentúl a "Levelező-lap" fölírás a levelező-lapokon nem lesz kötelező. — A nyomtatványokra vonat-

kozólag a következő újítások történtek: A karácsonyi és újévi kártyákra írni is szabad legfőljebb öt szóból álló üdvözlést, s ezenkívül kézírással följegyezhető a küldőnek címe és társadalmi állása. Névjegyek, amelyeken írott rövid szerencsekluvánat, köszönetnyilvánítás vagy részvétnyilatkozat van: szintén mint egyszerű nyomtatványok küldhetők. Az árú szállítására vonatkozó nyomtatott értesítésekre az árú elküldésének napját kézzel is föl lehet jegyezni. Üzleti papíros gyanánt küldhető oly eredetileg nyitva küldött régi keleti levelek és levelező-lapok is, amelyek eredeti céljukat már elérték. — A levelek, nyomtatványok, áruiminták, üzleti papírosok vagy egybecsomagolt tárgyak burkolására használt borítókra vagy címszalagra, éppen úgy mint a levelező-lapokra: a feladó képeket, ábrákat vagy hirdetéseket nyomathat vagy ragaszthat, de csak abban az esetben, ha a postai címezésre a szalagon elég tér marad. A címzett távolléte miatt nem kézbesíthető küldeményeken ezentúl az eddigi "Elutazott — parti" jelzés helyett részletesebben jelezni kell, hogy a címzett csak ideiglenesen utazott-e el, vagy pedig véglegesen elköltözött. Az első esetben "En voyage — úton van" cédulát kell ragasztani a levelekre.

Szerkesztőségünkhöz beküldött nyomtatványok.

Nyírláról Lencse Antal szaktársunk, az ottani Huszár István féle könyvnyomda akcídens-szedője küldött be három olyan munkát, amire méltán büszke lehet ő is, meg a princípálisa is. Az első ezek közül remek levélfeje, amelynek egyik alapját fényszett kéregpapírosból, a másikat pedig fára ragasztott mintázott vászonból vágta ki ügyeskezű és leleményes csinálója. Egy másik nyomtatványa domborúan nyomtatott ezüstszínn jelvénnel díszített meghívó, szintén kéregpapírosba vágott hátterrel. A harmadik nyomtatvány egyszerűsége mellett is megkapó hatású könyvcím, kartonpapírosba vágott márványozott alaponnyomattal. Mind a három munka kitűnő ízlésre és nagy szakbeli tudásra vall. A nyomtatást különben, amely szintén igen pontos és jó munka, Bauer János gépmester szaktársunk végezte.

Körüléül került a kezünkhöz, amely azonban nem vállik dícséretére előállítójának, a budapesti Welssenberg-nyomdának. Már maga a fej is valóságos konglomerátuma a mindenféle egymást meg nem tűrő betűfajtáknak. A fő sort pedig ("Első magyar aranyhímző telep") a kiállítási kitüntetésekre való hivatkozásuk egyszerűen agyonnyomják. Az alsó szöveg háromféle betűfajtaból: két kurzivból meg egy írásbetűből van szedve, s mind a három más-más szögben dől meg. Hogy az egyik kurziv sor meg van spacionálva: azt hisszük eléggé jellemzi a szedő szaktudását.

Welss József tapolcai nyomdájának egy réglyes terméket küldte be valaki hozzánk. Éktelenül fekete keretben silány technikával készült szedés szorong. A város neve árnyékoló betűből van szedve, ugyanabban a sorban, tehát közvetlenül mellette, a francia antluquból szedett megyemegjelöléssel. No hát, ez egyszerűen képtelen valami.

Az egyik pécsi könyvnyomdából, a Wessely és Horváth felől egy csomó nyomtatványt kaptunk megbírálás okáért. Úgy szólva kivétel nélkül mind jók. Úgy látszik, a pécsi kiválóbb nyomdák akcídens-szedői és gépmesterei körében valami nemes vetélkedés folyik az íránt, hogy ki tud szebbet és jobbat produkálni. Ha így áll a dolog, csak ószintén gratulálhatunk pécsi szaktársainknak nagy igyekezetükért.

Roth J. budapesti nyomdájából egy rézműves-mesternek a vörös és fekete színben nyomtatott céglapját kaptuk megbírálás végett. Szívesen konstatáljuk, hogy az egész kompozíció — meglehetősen gyöngé. A fej szorú, a köröskörűl húzódo keret pedig egyszerűsége mellett is tolakodó hatású.

A Pécsi Irodalmi és Könyvnyomda Részvénytársaság nyomdájában készült egész határ különböző szép nyomtatványt kaptunk derék munkatársunk Fiedler Károly útján.

Szinte csodálattal szemléltük ezt a pompás kollekciót; ahány darab, annyi bizonyítéka annak, hogy mind kitűnő kezekbe van létére a pécsi részvénytársaság vezetése, és hogy mily szorgosan törekednek a nyomdában a korral való haladásra. A nyomda anyaga — mint azt a gyűjteményből látjuk — bőséges és modern. Valamennyi nyomtatványon modern szedéstechnikát tapasztalunk, kapcsolatban a régi jó tipográfiai szabályok respektálásával. A nyomtatás nemkülönben abszolút kifogástalan a legtöbb nyomtatványon.

Gyönyörű köntösben küldötte szét a bécsi Gutenberg-Haus Gebr. Geel cég a maga legújabb árjegyzékét. A felhős borító papírosan remek domború nyomtatot látunk: Gutenbergnek bronztól képet a papíros eredeti színében nyomtatott babérággal övezve. Ez a borító-lap méltán fölűnést kelthet a könyvnyomtatásról meg általában grafikus körökben, s nagyban hozzájárulhat a jeles szaküzlet hírnevének öregbítéséhez.

A lipcsei Schelter & Giesecke betűöntőde egy csomó szép mintafüzetet küldött széjjel. Az egyikben legújabb díszítőanyagát, az úgynevezett "Akropolisz-ornamentum"-ot mutatja, amely modern fölfogása, erőteljes vonalvezetése révén kitűnő anyagnál szolgálhat az akció-szedőnek ahhoz, hogy minden különösebb erőlködés nélkül is szép és hatásos dolgot állíthasson elő. Az ornamentumot tervező művész a motívumait részben antik, részben egyszerű geometriai elemekből válogatta össze. Valamennyi motívum a maga szigorú stilizáltságában igen alkalmas közepes vastagságú vonalakkal való összekötésre, s ilyen fölhasználásban is eléggé nyugodt hatású. — A híres lipcsei öntődének további újdonságai a "Fee" meg a "Fala Morgana" elnevezésű kézírás-betűk. E betűk a legszebbek közé tartoznak a maguk nemében. A tagozás egyenletessége az alapformák lehető egyszerűsítése mellett, valamint lendületes vonalvezetése jellemzi a két új betűfajtát. A fölösleges cikornya elhagyása nyugodt hatásúakká és könnyen olvashatókká teszi őket, s megalkotójuk arról is gondoskodott, hogy a kiálló részletek nyomtatás közben le ne törhessenek rólok. E végből hajtott törzsűekre öntötték mind a két betűt. Egy harmadik füzetikében pompás kalendáriumot vignetákat mutat be a Schelter & Giesecke cég. Egy német művészember, Salzmann M. tervezte ezeket, s valamennyi tehérfekete technikájú. Igen jó hatásúak, különösen ha egy másodikkal, kisegítő alapszínt is alkalmazunk a nyomtatásukkor.

"Woellmer-antiqua" címmel gyönyörű új betűfajtát bocsátott közre a berlini Woellmer-öntőde. Egy kiváló német művészember, Wleynk Henrik volt a tervezője, aki e típus megalkotásával nagy föladvára vállalkozott: a historiallag kialakult antiqua-forma mellett is tovább akarta fejleszteni

az antiquát. A Woellmer-antiqua ennél fogva olyan betűfaj, amelynél a klasszikus formák mintegy át vannak írtva az írásra vonatkozó modern elvektől és vívmányoktól. A melletti tervezője nagy gondot fordított a típus tisztaságára és harmóniájára, s így a betű nemcsak hogy a lehető legtisztább és olvashatóbb, hanem ezenfelül még iókéletesen modern és egyénl is. Könyvek, újságok, prospektusok s körlevelek, valamint akcióclék szedésére egyaránt alkalmas.

Ugyancsak a Woellmer-öntődeből egyéb mintalapokat is kaptunk. Ezek egyikén a névjegyek és finomabb kivitelű család értesítők szedéséhez alkalmas "Kupfer-Zirkular"-t látjuk, amely nevéhez méltóan egészen rézmetszet-hatású. Egy másik lapon szép groteszk betűt, a félkövér "Consul"-t mutatja be az öntőde; a további lapokon írógépes betűket, automobil-vignetákat stb. látunk. Legjobban fölkelőtte azonban érdeklődésünket az öntőde modern "Union"-díszje, amely könnyen összeszedhető keretek előállítására alkalmas. A több darabok két egész négy cserőnyl hosszúságúak, ami a gyors munkát jelentékenyen megkönnyíti. A darabok nem kapcsolódnak közvetlenül egymáshoz, ami különösen a tartósság szempontjából fontos dolog. Ami az egyes motívumok stílusát illeti: a mintafüzet azt mondja róla, hogy gyarmati építészeti stílusban készültek. Ez a stílus nem volna más, mint az Empire- és Biedermeier-stílusoknak az a változata, amely a gyarmatokon s azonkívül még az Egyesült Államokban is az európaiak számára készült házak építésében már emberlők óta meg-megnyilatkozik. Egyéb beérkezett nyomtatványokról a jövő füzetünkben.

Szerkesztőségi meg kiadóhivatali üzenetek.

Többeknek. A Grafikai Szemle jövő füzetének zárólapa november 22-ike. Amennyiben azonban hosszabb közleményről van szó, ajánlatos ezt a hónap 15-ikéig beküldeni, mert a zárólap ideje körül rendszeren szorulunk már hely dolgában. A mellékleteket lehetőleg mindig 20-ikáig kérjük beküldeni, hogy az esetleges konfekcionálásukhoz meglegyen a kellő idő.

A november havi 6r. Sz. példányszáma különben 1700.

Többeknek. A Magyar Nyomdászok Évkönyvének a szerkesztőségi zárólap november 5-ike. A szerkesztő szívesen fogadja olyan szakírók dolgozatait is, akikhez nem küldött közremunkálásra föl szólító küldön levelet. Technikai és egyéb okoknál fogva különben az időn jóval több szöveg fér majd az Évkönyvbe, mint amennyi a tavalyiban van. Legsürgősebb azonban a mellékletek stb. vázlatainak meg lemezelnék a beküldése. Ezeket kérjük lehetőleg haladéktalanul a szerkesztőhöz juttatni, hogy a ciknografálási, nyomtatási stb. munka racionálisan beosztható legyen.

Hivatalos közlemények.

Választmányi ülés 1907. évi október hó 17-én.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Fuchs Zsigmond II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Ifj. Aligner Antal II. titkár, Bozalk István pénztáros, Sárkány Lajos ellenőr, Boros Dezső II. leltáros, Bárány Nándor, Enyedy János, Gyöngyösi Sándor, Kún Kornél, Prüner Arnold, Spitz Adolf és Stalla Márton választmányi tagok, továbbá Wanko Vilmos szaktanfolyami adminisztrátor. Igazolva távol: Pollák Simon I. alelnök, Hahn Mór I. leltáros, Busay Balázs és Novitzky N. László választmányi tagok.

Tanay József elnök az ülést megnyitván, az augusztusi és szeptemberi választmányi ülések jegyzőkönyve felolvasatit és észrevétel nélkül hitelesítették.

Elnök bejelenti, hogy a Gutenberg-Othton fölavatás ünnepélyén a Szakkört szóló és Bozalk István pénztáros képviselték. Tudomásul szolgál.

Fekete Géza és Stefánl József választmányi tagok ebből állásukról leköszöntek. Helyettük Novák Alajos és Szabó Róbert választmányi pótagok hivattak be.

Bozalk István pénztáros bejelenti, hogy a szaktanfolyamokra addig ötvenkét hallgató irathozott be. A tanfolyamok vezetésére az előadók saját kebelükből Augenföld M. Mikást választották meg ideiglenesen, míg a közgyűlés véglegesen határoz.

Elnök bejelenti, hogy a pénztáros 410 koronát vett fel a Főnk-egyesülettől, mint nevezett egyesület adományát és a szaktanfolyamok javára indított gyűjtés eredményét. Tudomásul vették.

Fuchs Zsigmond II. alelnök bemutatja a szaktanfolyamok ügyében a kormányhoz benyújtandó memorandumot, mit a választmány tudomásul vesz.

Elnök bejelenti, hogy az október hó 27-iki havi fölolvass-ülésem Mitterszky József fog berlini útjáról kiállításával egybekötött fölolvassót tartani.

Bevétel.

Pénztári kimutatás az 1907. év szeptember haváról.

Kiadás.

Áthozott a múlt hóról	4819	42	Képes folyóiratok előfizetése negyedévre	15	—		
10 db hitelszövetkezeti részjegy á 10 K	100	—	Pénztárkönyv, íratás, papírkosár, vízsz				
Gutenberg-szobor-alap	421	05	üveg, poharak, billardtákos, lábtárló,				
Acs-Mihály-alap	532	25	idő, gyufatartók, tűrülközö-tartó és	26	12		
A főnökegyesület adománya és gyűjtése			Waldmann Ferenc papírkereskedő szám-	241	58		
a szaktanfolyamok céljaira	410	—	laja (Grafikai Szemle)	14	81	297	51
Tagsági járulékokban befolyt:			Különféle adminisztrációs s portó-kiadás				
Államnyomda	5	40	helyben és vidéken				
A Nap	3	60	Készpénz e hó végén			5521	55
Athenaeum	29	40	10 db hitelszövetkezeti részjegy á 10 K			100	—
Balog-nyomda	2	40	Gutenberg-szobor-alap			421	05
Bercsényi-nyomda	3	60	Acs-Mihály-alap			532	25
Berkovits-nyomda	2	40					
Brácsa Ottó	3	—	Szakirodalmi alap:				
Budapesti Hírlap	13	20	Készpénz e hó végén			248	37
Buschmann Ferenc	7	20					
Egyetemi nyomda	4	20	Szaktanfolyam:				
Főudvari nyomda	43	60	A szegezői nyomtatványkiállítás és föl-	26	28		
Franklin	8	40	olvasás költségei	20	—	46	28
Franklin-fiók	5	40	Temesvári meghívó-pályázat két díja ..				
Gallitzenstein	6	60					
Gelléri és Székely	17	40					
Globus	6	60					
Grafikai Intézet	7	20					
Hamburger és Birkholz	1	20					
Heidug Sándor	4	80					
Hornvágószky	4	20					
Jókai-nyomda	1	80					
Károlyi György	9	60					
Kertész József	1	20					
Klein Vilmos	3	60					
Korvin testvérek	8	40					
Kőzségi nyomda	12	60					
Légrády	3	—					
Lengyel Lipót	—	60					
Löbl D. és Fia	5	40					
Magyar Hírlap	3	60					
Markovits és Garai	10	80					
Márkus Samu	2	40					
Márv. menetjegy-nyomda	3	—					
Malnárok Lajka	5	40					
Nagy Sándor	2	40					
Ottó-nyomda	23	40					
Pallas	1	20					
Pannonia	1	80					
Pap és Schwarz	10	20					
Patria	6	—					
Pénztárkezelési nyomda	—	—					
Pester Lloyd	43	80					
Pesti könyvnyomda r.-i.	4	20					
Posner K. L. és fia	5	40					
Radó Izor	2	40					
Réval és Salamon	11	40					
Rigler J. Ede	4	80					
Rózsa K. és neje	1	20					
Schmidt Sándor	12	—					
Stephaneum	10	20					
Székesfővárosi házi nyomda	1	80					
Szent-László-nyomda	2	40					
Thalia-nyomda	1	80					
Uasutos-szövettség	23	40					
Világosság-nyomda	3	60					
Weisz L. és F.	24	60					
Wodaner Fülöp és fiai							
Udékéről:							
Nagyvárad 13.20, Gyoma 2.40, Nyitra							
3.60, Kassa 18.—, Temesvár 37.20,							
Szeged 11.40, Hódmezővásárhely 9.—,							
Nagyberek 13.20, Szabadka 10.20,							
Székesfehérvár 5.40, Kalocsai 28.80,							
Eperjes 21.60, Győr 12.60, összesen a							
vidékről	186	60					
Egyesektől (részletezése a következő	60	—					
oldalon)	706	80					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alapra	70	68	636	12			
Szakirodalmi alap:							
Áthozott a múlt hóról	164	80					
10 százalék a főpénztárból	70	68					
Szinkr-utalványokból	12	60					
	7167	01				7167	01

A november havi programjai a következőképpen állapítja meg a választmány: november 9-én házi estély, november 14-én választmányi ülés, november 24-én havi főelölvasó-ülés. A körhelyiség minden kedden és csütörtökön este a tagok rendelkezésére áll.

A szeptember havi pénztári jelentés és tagsági forgalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál.

Pénztáros bejelenti, hogy a vígjelmű bizottság megalakult és elnökhévé Gyöngyösi Sándort választotta. Együttel bejelenti a rendezendő három nagyszabású mulatságnak a költségvetését, mit a választmány jóváhagyólag tudomásul vesz.

A választmány megengedi, hogy az Ébredés-dalkör dalórát a Kör helyiségében tarthassa.

A hátralékos tagokhoz szóló felhívást a választmány elfogadja, s annak kibocsátásával pénztárost bízta meg.

I. titkár bemutatja az általa írt jubileumi emlékkönyv bevezetését, mit a választmány jóváhagyólag tudomásul vesz, s elhatározza, hogy annak kinyomtatását a Pallas-nyomdára bízta. A szükséges lépések megfigyelésével elnökölt, II. alelnökölt és I. titkár bízta meg. Fuchs Zsigmond II. alelnökölt egyúttal beadvánnya a választmány a jubileumi rendezés bizottságba.

Több tárgy nincs, ülés vége.

Morócz Jenő, I. titkár.

Körhelyiségünk augusztus 20-tól a Gutenberg-Otthonban (Sándor-tér 4. sz., a félemeleten; bejárat az épület Bérkocsis-utcai részén) van. Olvasó-terem, billard, sakk, dominó, szaklapok, folyóiratok állanak itt a tagok rendelkezésére. Hivatalos órák: vasárnap délelőtt 9-től 1-ig, valamint kedden s csütörtökön este 9-től 10-ig.

Tagsági forgalom 1907 szeptember hónap. Beléptek e hónap a Körbe: Spitzer Lajos (Győr), Waldmann Izidor (Pénztárcsint nyomda), Nyúl Dezső (Budapesti Hírlap), Nadler Lajos (Hamburger és Birkholz), Radoszlavlevits Uladimir (Jóka-nyomda), Schwarz Gyula (Franklin-Társulat), Bertis Sándor, Funk István, Nimmerloh József, Sztrakov Gyula (Kertész József), Welz Imre (Közéskü nyomda), Laufer Béla (inkograpus), Gyöndös Gyula (Csikszerecs), Einhorn Már, Réval János (Pallas), Babay Lajos, Domonkos László, Eilner Sándor, Fülöp Lajos

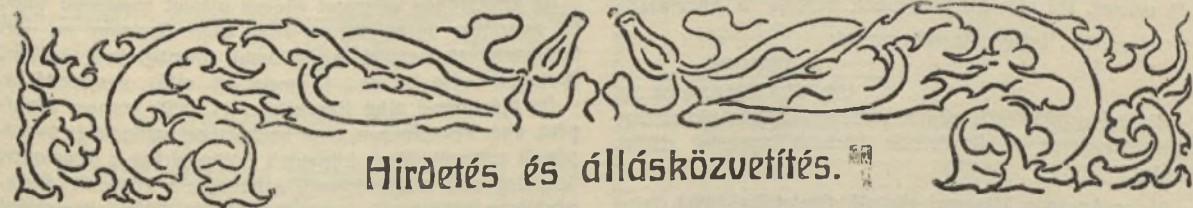
(Wodianer), Braun Imre (Fővárosi nyomda részvénnytársaság), Weber Lipót (Buschmann Ferenc), Altdorfer Ottó, Benkő Gyula (Pesti könyvnyomda részvénnytársaság). — Meghaltak: Hritz János és Winkler Sándor. — Hátralék miatt tárlendők: Appelt Konrád, Kohn Gyula, Záborszky Nándor (Márkus Samu), Brancsik Ferenc (Pesti könyvnyomda részvénnytársaság), Adler Armin, Kurucz János, Fáber Rezső, Gasparik János, Simon József, Raguszt Ferdinánd, Diamant Márton, Csizsáky Lajos, Engel Dezső (ismeretlen tartózkodásúak). — A hó végén 11 tiszteltbeli, 1402 rendes, összesen 1413 tag.

Tagsági járulékokban egyesektől befolyt (I. pénztári kimutatás): Zakarcs István 1.80, Nagy Gy. Ferenc 2.40, Krizsó Kálmán 0.60, Gyöndös Gyula 7.20, Kovács József 1.20, Szappanos József 1.80, Szantya Jenő 1.20, Propper Ernő 3.60, Ligeti Jenő 3.60, Greiner Simon 1.80, Szilágyi József 2.40, Czeisling József 3.60, Bichler Artur 1.80, Bichler Jenő 2.40, Légörd József 1.20, Ruttkay László 1.20, Eliás Sámuel 2.40, Neumann Adolf 1.20, Ábrahám Leó 1.20, Gondos József 1.20, Landmann Sándor 1.20, Erdészky Emil 1.20, Hirschbein Alb. 1.20, Gyepes János 0.60, Eckstein Adolf 0.60, Skodnitz Jakab 0.60, Künstler Aladár 0.60, Molnár Károly 0.60, Laufer Béla 0.60, Welz Jechekel 0.60, Wolf Antal 0.60, Wolf Sándor 0.60, Schwarz Ámbros 0.60, Farkas Lajos 0.60, Csékö Gyula 0.60, Steinherr Miklós 0.60, Veres Lajos 0.60, Lackenbach Artur 0.60, Gorai Simon 0.60, Schaffer Mór 0.60, Wilhelm Miksa 0.60, Berger Dezső 0.60, Vasy Imre 0.60, Frankl Gyula 0.60, Walter Lajos 0.60, összesen 60.— korona.

A Vigaszínházba és az Uránia Tudományos Színházba 25—50%-kal mérsékelt jegyekre jogosító utalványok kaphatók a pénztárnál (VIII, Sándor-tér 4. sz., III. emelet 5), valamint a Hungária-fürdőbe szóló kedvezményes jegyutalványok is. A színházjegyekre szóló utalványok ára darabonként 4, a fürdőjegyekre szólóké pedig 2 fillér. — A Magyar Színház s a Népszínház-Vigopera igazgatói megszüntették a kedvezményt

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű konfliktusválozást, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adják tudat a Kör pénztárnának (lokik: VIII, Sándor-tér 4. szám alatt), merl csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Szerkesztik Tanay József és Kovács László. Kiadótulajdonos a Könyvnyomdász Szakkör. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest U, Haló-utca 7 (telefon 36—02). Nyomtatott a Pesti Könyvnyomda Rt.-t. által. Előfizetési ár: egész évre 4 kor., fél évre 2 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Hirdetés és állasközvetítés.

4031. szám.
eln. 1907.

Versenyárgyalási hirdetés.

A "Belügyi Közlöny" és "Rendőri Közlöny" című hivatalos lapok előállításával kapcsolatos munkálatok 1908. évi január hó 1-étől öt év tartamára kiadotnak.

A "Belügyi Közlöny" rendszerint minden héten egyszer (a szükséghez képest rendkívüli számonként is) a közlemények mennyiségének megfelelő terjedelemben s némely tartalmi változtatásokkal a mostani alakban és minőségben számonként mintegy 7500—8000 példányban jelen meg.

Ezenkívül minden egyes számhoz 100—200 olyan példány is lesz előállítandó, melyekben az illető számban megjelent rendeletek egy része függeléként újra, féloldalon (de átlátszó nélkül) külön is lenyomandó.

A "Rendőri Közlöny" pedig hetenként négyszer (a szükséghez képest rendkívüli számonként is), de legfeljebb minden köznapon átlag féltre vagyis négy oldalra terjedő nagyságban mintegy 7400 példányban jelenik meg.

E munkálatra csak a szabályszerűen kiállított és perséltel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az ajánlati boríték mintája a következő:

"A m. kir. belügyminiszteriumnak

Budapest

I, Uár, Országház-utca 30.

Ajánlat a 4031/907. eln. számú versenyárgyalási hirdetésben kiírt "Belügyi Közlöny" és "Rendőri Közlöny" című hivatalos lapok előállítására és szétküldésére."

Az egykoronás bélyeggel ellátott ajánlat legkésőbb folyó évi november hó 14-ik napján déli 12 óráig Uigh Bertalan m. kir. belügyminiszteriumi elnöki segédhivatali főigazgató-nál (I, Uár, Országház-utca 30, I. emelet 48. ajtó) nyújtandó be.

Az ajánlattevők által egy ezer (1000) korona bántpénz akár készpénzben, akár biztosítékul szolgáló és bántpénzüll elfogadhatónak kijelentett értékpapírban a hirdetmény számára hivatkozással, a budapesti központi állampénztárba befizetendő, s az erről szóló letéti elismervény az ajánlat-hoz csatolandó.

A beérkezett ajánlatok bizottságilag folyó évi november hó 14-én déli 12 órakor a belügyminiszteriumban fognak felbontatni, melyen az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek.

A mindkét lap előállítására és szétküldésére nézve a vállalkozóval kötendő szerződés részletes feltételei a m. kir. belügyminiszterium elnöki segédhivatali főigazgatójánál (Uár, Országház-utca 30, I. emelet 48. ajtó) minden köznapon déli 2 óráig megtekinthetők, illetve átvehetők, s ugyanott szerezhetők be az ajánlati minták, valamint a kiadványok kiállítására és szétküldésére vonatkozó egységarak feltüntetésére szolgáló űrlapok is.

Az ajánlat odaítélése folyó évi november hó 30-ig fog ajánlattevőkkel közölni, mely ideig az ajánlattevők ajánlatukra nézve kötelezve maradnak.

Azon ajánlattevők, kik ajánlatuk benyújtásakor a belügyminiszteriummal összeköttetésben még nem állottak, illetőleg e helyütt ismeretlenek, tartoznak megbízhatóságukat a rájuk nézve illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni.

A belügyminiszterium fentartja azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson.

Kelt Budapesten, 1907. évi október hó 15-én.

M. kir. belügyminiszterium.

4030. szám.
eln.

Versenyvárgyalási hirdetés.

Az 1880. évi LIII. t.-r. 3. §-ának értelmében előállítandó Törvények és Rendeletek Tárának nyomdai előállítása 1908. évi január hó 1-étől öt év tartamára kiadatik.

Az előállítandó kiadványok a következők:

A negyedévtű Országos Törvénytár, a magyar nyolcadévtű törvénygyűjtemény, az olasz nyolcadévtű törvénygyűjtemény, a román és tót nyolcadévtű törvénygyűjtemény, továbbá a magyar Rendeletek Tára, úgyszintén a Törvény és Rendeletek Tárának külön kiadványai.

E munkálatokra csakis a szabályszerűen kiállított és perséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útfján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. Az ajánlati borítéknak mintája a következő:

"A m. kir. belügyminiszteriumnak

Budapest

I, Uár, Országház-utca 30.

Ajánlat a 4030/907. számú versenyvárgyalási hirdetésben kiírt Törvények és Rendeletek Tárának nyomdai előállítására."

Az egykoronás bélyeggel ellátott ajánlat legkésőbb folyó évi november hó 14-ik napján déli 12 óráig Uigh Bertalan, a m. kir. belügyminiszterium elnöki segédhivatali főigazgatójánál (I, Uár, Országház-utca 30. sz., I. emelet 48. ajtó) nyújtandó be.

Az ajánlattevő által háromezer (3000) korona bánatpénz akár készpénzben, akár biztosítékul szolgáló és bánatpénzülfogadhatónak kijelentett értékpapírban a hirdetmény számára hivatkozással, a budapesti központi állampénztárba befizetendő, s az erről szóló letéti elismervény az ajánlat-hoz csatolandó.

A beérkezett ajánlatok bizottságilag folyó évi november hó 14-én déli 12 órakor a belügyminiszteriumban fognak felbontatni, melyen az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek.

A feltételek, melyek a vállalkozóval kötendő szerződés alapjául fognak szolgálni, a m. kir. belügyminiszterium elnöki segédhivatali főigazgatójánál (I, Uár, Országház-utca 30, I. emelet 48. ajtó) minden köznapon déli 11 órá-tól délután 2 óráig megtekinthetők, illetve átvehetők s ugyanott szerezhetők be az ajánlati minta, valamint az egyes kiadványok előállítására vonatkozó egységarak feltüntetésére szolgáló űrlap is.

Az ajánlat odaítélése legkésőbb folyó évi november hó 30-ig fog ajánlattevőkkel közölni, mely ideig az ajánlattevők ajánlatukra nézve kötelezve maradnak.

Azon ajánlattevők, kik ajánlatuk benyújtásakor a belügyminiszteriummal összeköttetésben még nem állottak, illetőleg itt ismeretlenek, tartoznak megbízhatóságukat a rájuk illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni.

A belügyminiszterium fentartja azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson.

Budapest, 1907. évi október hó 15-én.

Magyar királyi belügyminiszterium.

6097. szám.
eln.

Versenyvárgyalási hirdetés.

A "Budapesti Közlöny" című hivatalos lapnak és "Hivatalos Értesítő" című melléklapjának kiadása, kiállítás-a és szétküldése 1908. évi január hó 1-étől öt év tartamára bérbe adatik.

A hivatalos lap továbbra is jelen alakjában és a jelenlegihez hasonló minőségű papirosra lesz nyomtatandó. Flakja és minősége iránt a jelenlegi lappéldányok nyújtanak tájékoztatást.

E munkálatokra csakis a szabályszerűen kiállított és perséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útfján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az ajánlati borítéknak mintája a következő:

"A m. kir. belügyminiszteriumnak

Budapest

I, Uár, Országház-utca 30.

Ajánlat a 6097/907. számú versenyvárgyalási hirdetésben kiírt "Budapesti Közlöny" című lapnak és "Hivatalos Értesítő" című melléklapjának kiadására, kiállítására és szétküldésére."

Az egykoronás bélyeggel ellátott ajánlat legkésőbb folyó évi november 14-én déli 12 óráig Uigh Bertalan m. kir. belügyminiszter elnöki segédhivatali főigazgatójánál (I, Uár, Országház-utca 30. sz., I. emelet 48. ajtó) nyújtandó be.

Az ajánlattevő által tízenkétezer (12000) korona bánatpénz akár készpénzben, akár biztosítékul szolgáló és bánatpénzülfogadhatónak kijelentett értékpapírban a hirdetmény számára való hivatkozással, a budapesti központi állampénztárba befizetendő, s az erről szóló letéti elismervény az ajánlat-hoz csatolandó.

A beérkezett ajánlatok bizottságilag folyó évi november hó 14-én déli 12 órakor a belügyminiszteriumban fognak felbontatni, melyen az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői is jelen lehetnek.

A feltételek, melyek a vállalkozóval kötendő szerződés alapjául fognak szolgálni, a m. kir. belügyminiszterium elnöki segédhivatali főigazgatójánál (I, Uár, Országház-utca 30, I. emelet 48. ajtó) minden köznapon déli 11 órá-tól délután 2 óráig megtekinthetők, illetve átvehetők s ugyanott szerezhetők be az ajánlati minta, melyben betűkben s számokban kiteendő az összeg, melyet ajánlattevő az állam-nak évi bérösszegül fizetni kész, valamint azon összeg is, melyet a főlap egyes számainak esetleg 4 oldalát meghaladó tartalma esetében ívenként az államtól igénybe venni óhajt, továbbá ha a főlap 4 oldalnál kevesebbrel tenne ki, melyet ívenként az államnak megtéríteni kész volna, végül, hogy az országgyűlésen tartott s az ülést követő napon a "Budapesti Közlöny" külön mellékleteként szószerinti szövegben közölteendő magyar és horvát nyelvű beszédeknek kinyomtatását mily árban hajlandó teljesíteni és hogy a magán hirdetések díjaként mit kíván felszámítani?

Az ajánlat odaítélése legkésőbb folyó évi november hó 30-áig fog ajánlattevőkkel közöltetni, mely ideig az ajánlattevők ajánlatukra nézve kötelezve maradnak.

Azon ajánlattevők, kik ajánlatuk benyújtásakor a belügyminiszteriummal még összeköttetésben nem állottak, illetőleg itt ismeretlenek, tartoznak megbízhatóságukat a rájuk nézve illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni.

A belügyminiszterium fentartja azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon válasszhasson.

Kelt Budapesten, 1907. évi október hó 15-én.

M. kir. belügyminiszterium.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek szabott árai:

a) Egész oldalnyi hirdetés:	egy évre	240.—	kor.
" "	fél évre	130.—	"
" "	negyed évre	70.—	"
" "	egyszeri közlés	30.—	"
b) Fél oldalnyi hirdetés:	egész évre	130.—	"
" "	fél évre	70.—	"
" "	negyed évre	40.—	"
" "	egyszeri közlés	20.—	"
c) Negyed oldalnyi hirdetés:	egész évre	70.—	"
" "	fél évre	40.—	"
" "	negyed évre	25.—	"
" "	egyszeri közlés	13.—	"
d) Nyolcad oldalnyi hirdetés:	egész évre	40.—	"
" "	fél évre	25.—	"
" "	negyed évre	15.—	"
" "	egyszeri közlés	8.—	"

Az apró hirdetések ára az első közléskor petit soronként 40 fillér; minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

Elsőrendű modern mesterszedő

első-szedői vagy faktori minőségben megfelelő alkalmazást keres. Címe megtudható a kiadóban.

Nyomda-átadás.

Egy vidéki városban (megyeszékhelyen) fennálló, szakszerűen berendezett, fényesen fejlődő nyomda nagykeletű független irányú krajcáros újsággal vagy a nélkül azonnal átvehető. Érdeklődőknek fölvilágosítást ad Sándor Ignác, Budapest VII, Wesselényi-utca 45. szám alatt.

SCHÖNTAG GYULA

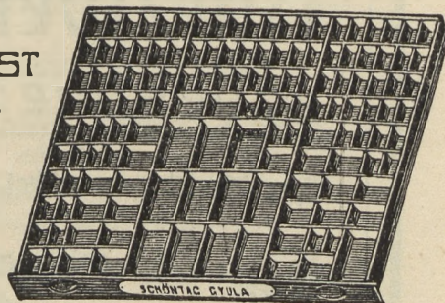
szakasztalos

BUDAPEST

VI, Uáci-körút 51.

Kis antikuszekrény 6 K 40 f.
Nagy szekrények 8 K 40 f.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ORMOS GUSZTÁV UTÓDAI

KÖNIG ÉS BAYER

= fotocinkográfiai műintézet =

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK

mindennemű képes nyomtatványokhoz a legjobb kliszéikben.

AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.

≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

Házonkívüli felvételek.

Buch-u-Stcindruck-Farben-Fabrik

KAST & EHINGER

STUTTGART

! Nagy díj !

KAST & EHINGER

W. G. m. b. H. W. W.

világhírű gyártmányai a st.-louis-i világkiállításban a legmagasabb díjjal lettek kitüntetve. — Fiákgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban.

Képviselő Ausztria-Magyarors. részére:

Carminé Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Kurzweil János és Társa egyesítve: Berger & Wirth

lipcsei festékgyárosokkal. — Budapest IX, Márton-utca 19 (telefon 56-64).

Első magyar könyv- és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár.

FIÓK-GYÁRAK: BERLIN, BARMEN, FLORENC, LONDON,
NEW-YORK, PÁRIS, SZENTPÉTERVÁR.

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- s mindenféle színes festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére. Henger-öntő műhely lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb és jobb a házi öntésnél. Patent, Victoria és Bianca hengeranyag kockázott és sima táblákban. Szedővasak igazítható feszítővel, szabadalm. saját találmány, 47.004. és 53.406. számú osztrák-magyar szabad. Számos helyen kitüntetve.

Városi iroda: Budapest V, Flulich-utca 7 (telefon: 76-44).

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

Magyar gyorsajtó-gyár

Kaiser Lajos és Kaiser Károly

Budapest, VIII. ker., József-utca 56. szám.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a hírodalom-
ban.

TELEFON :
54-48.

Egyszerű gyorsajtók vasuti szerkezettel, 2 és 4 hengerrel. Egyszerű gyorsajtók körbenfor-
gással, 2 és 4 hengerrel. Kromó- és autotípi-
gépek front-kirakóval vagy a nélkül. Rotációs
és két színt nyomó gépek. Gyorsan futó "Rapid".
Meglepő munkaképesség: óránként 1800 pél-
dány minden megerőltetés nélkül. A legtökélete-
sebb festékdörzsölés. Erős és szilárd szerkezet.
Könnyű és pontos járás. Maszatolás kizárva.

CHECK-CONTO :
9164.

!! Mindenki, mielőtt gépet venne, saját érdekében kérjen ajánlatot !!

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bozsik J. szakköri pénztárosnál (Budapest, Sándor tér 4. vagy Vármege-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905–1906-iki szaktanfolyamainak értesítője. o

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjukban fejlődni óhajtó szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

Ara 1 korona.

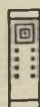
Vidékre 1 korona 10 fillér.

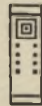
BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézléniakból, vignettákból és a t. o. Legnagyobb választék orosz betűkből. o Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. o Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17

a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Lanston-Monotype

a világ legjobb betűöntő- és szedőgépe.

Magyarországon és Ausztria területén eladja és működésben bemutatja

Alapítattott
1878. évben.

Carmine Hugó
teljes nyomdaberendezések gyára

Alapítattott
1878. évben.

Budapest VI,
Király-utca 26.

Wien VII,
Burggasse 90.

Prag II,
Dittrichgasse 1968.

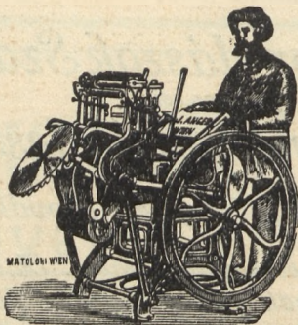
Nyomda-festékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és feuer-
bach-i gyáraiból.

Fiókgyarak: New-Yorkban,
Berlinben és Chicagóban.

A párisi kiállításon grand
prix-vel és két aranyéremmel,
továbbá a st.-louisi kiállítá-
son nagy díjjal lett kitüntetve.

Josef Anger & Söhne

Gépgyár és
vasöntöde

Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
Silberer A., Budapest, Dob-u. 53.

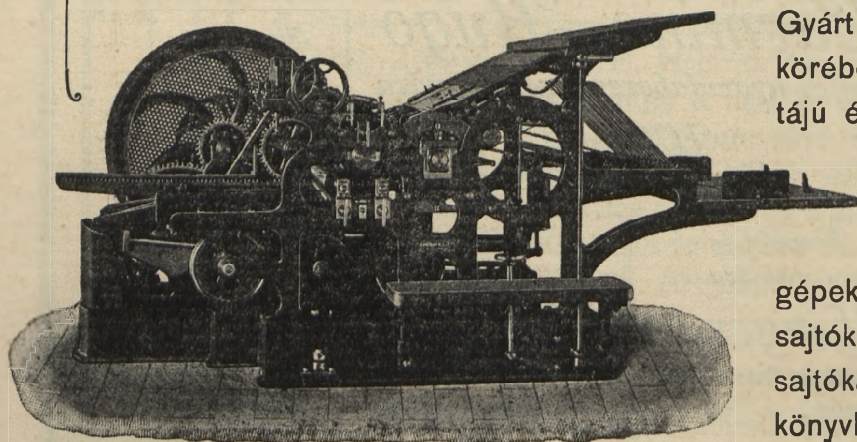
Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Súlyom-utca 13.

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

Budapesten.

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtó vasúti járással és 2 feladós hengerrel.

Peest könyvnyomda-részvény-társaság (U. Hold-utca 7)

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
tatnak. ♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

TELEFON 14—61.

Alapították 1892.

Könyv- és könyomdai

festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

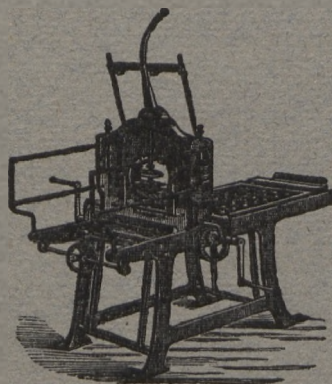
VI, Gyár-utca 62. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézi-sajtó.

Saját szerkesztésű legújabb sajtónk, egészen vasból, ruganyos nyomással és a taliga visszamenetelét könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen
Ausztria bármelyik vasúti állomására.

Ha a megrendelésben a földőkeret
küldése nincs világosan kikötve: a
— nélkül szállítjuk a sajtókat. —

A sajtó távirati megjelölése		No	A taliga		A sajtó ára	
fűdűkerettel	fűdűkeret nélkül		széles- sége	hossz- sága	fűdű- kerettel	fűdűkeret nélkül
			a kő számára			
			cm	cm	korona	korona
Mariage	Marialite	MN	45	55	700—	735—
Magdalena . . .	Magazijn	MP	55	65	795—	850—
Magdolum . . .	Magenader . . .	MPa	55	70	815—	870—
Maximilian . . .	Maximianus . .	MQ	60	80	905—	955—
Moriche	Moriolis	MR	65	90	950—	1010—
Methusalem . .	Metileno	MS	75	95	1100—	1160—
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110—	1170—
Melchior	Meldois	MT	80	100	1145—	1210—
Melchiades . . .	Meldung	MTa	80	110	1165—	1230—
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250—	1315—
Mummerei . . .	Mummolus . . .	MV	95	140	1370—	1435—
Myscole	Myself	MX	110	150	1670—	1750—

Az árakban befoglaltatik a kerékvédő ára is.

Bővebb fölvilágosítást ad : KAUFMANN
GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

☐ részvény-társaság ☐

Budapest VI, Dessewffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23—70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá a legkülönbébb ékítményekből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos árban és
☐ gyorsan fogantatosíthatnak. ☐

UDONSÁG!

UDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

Czettel és Bendtner szabadalma.

